

● **Aktuelt** | 6 Andel privatskoler nesten fordobla på ti år ● **Reportasje** | 20 Giftfritt i barnehagen
● **Aktuelt** | 24 Klassekartgenerator ● **Reportasje** | 28 Spesiell start for folkehøgskolene ● **Petit** | 30

UTDANNING

10

11. SEPTEMBER 2020

utdanningsnytt.no

~~Skole-~~ bibliotek

Kritikerne mener
ett ord mindre i opp-
læringsloven vil føre
til nedleggelser, økte
sosiale forskjeller
og mindre leseglede.

Innhold

 Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

 Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

 Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

 Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

 Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

 Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

 Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

 Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

 Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

 Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

 Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

 Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

 Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

 Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

 Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

● - Et hårreisende forslag

Ordet «skolebibliotek» i opplæringsloven er foreslått endret til «bibliotek».
- Hårreisende, sier skolebibliotekrådgiver Nina Bigum. Hun mener at da vil skolebesøk i folkebibliotek bli overlatt til det hun kaller lærernes svært varierende engasjement.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Giftfrie barnehager	20
Klassekartgenerator	24
Lav bemanning og høye overskudd i PBL-lederens barnehager	26
Folkehøgskole i pandemimodus	28
Friminutt	30
Glimt	31
På tavla	32
Innspill	34
Debatt	40
Kronikk	46
Minneord	50
Kryssord	52
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

● Er Utdanningsforbundet sentralt utan språkleg medvit? 34

Eg er rimeleg !€!&!#!/-!>-(!!! etter å ha lese Utdanningsforbundet sentralt sitt høyrings-svar til utkast til ny opplæringslov. Nynorsken er ikkje nemnd med eitt ord, skriv Roar Ulvestad.

● Krasj med kommunen

I 2017 krevde Oslo kommune 800.000 kroner tilbake fra private Økernly barnehage (bildet) fordi kommunens tilsyn konkluderte med at for lite penger var brukt på bemanning i 2014. PBLs styreleder og barnehageeier Eirik Husby bestrider kravet. Konflikten kan ende i retten.

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

I skuggen av pandemien

Det er glissent i matsalen til Sunnhordland folkehøgskule på grunn av smittevernet. Oslo-gutane Oskar Lindquist (t.v.) og Gabriel Biermann Horne veksler nokre ord med rektor Mona Økland.

Kronikk: Morsmåslærere er brobyggere i en økologisk krise

Vi må sikre at flerkulturelle minoritetsbarn får kunnskap og innsikt i dagens økologiske krise og dermed også kan bidra i demokratiske prosesser, skriver professorene Ingrid Helleve og Frédéric Brossard Børhaug.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2019: 185.296

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Stibo Complete
<https://stibocomplete.com>

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet
melder adresseforandringer til
medlemsregisteret. E-postadresse:
medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

I forslaget til ny opplæringslov er «skolebibliotek» skiftet ut med «bibliotek». Nå frykter mange at skolebibliotekene legges ned og at elevene da må reise til folkebibliotekene. På bildet ser vi Axel Juul, femteklassing ved Grefsen skole i Oslo.

Foto: Joakim S. Enger

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbø | Ansvarlig redaktør

Skole + bibliotek = sant

Skolebiblioteket er en investering i leseglede, bedre skoleresultater, høyere fullføringsprosent, og et løft for guttene i skolen.

All forskning viser at barn som leser mye, klarer seg bedre på skolen.

Senest i fjor høst viste resultatene fra elevundersøkelsene PIRLS og ePIRLS nettopp det. Barn som leser under 30 minutter om dagen, skårer lavest. De som leser for «moro skyld» på fritiden, skårer best.

Blant dem er det flest jenter. Nesten dobbelt så mange gutter som jenter leser aldri, eller nesten aldri, for fornøydelsens skyld, ifølge PIRLS. Ikke overraskende skårer de også dårligere på lesetester. Det viser resultatene fra både PISA, PIRLS og nasjonale prøver i lesing.

Samtidig vet vi at flere gutter enn jenter ikke gjennomfører videregående skole. Uten videregående skole øker også risikoen for arbeidsledighet, og dermed risikoen for å falle utenfor samfunnet. Forskning har vist at det er en sammenheng mellom manglende grunnleggende ferdigheter, som lesing, og arbeidsledighet blant ungdom.

Da er det lett å trekke konklusjonen om at skolen må legge til rette for lesing gjennom hele skoleløpet. Her spiller skolebibliotekene en viktig rolle. Nå pågår en kamp for å beholde dem.

Opplæringslovutvalget har foreslått at «skole» skal fjernes fra ordet «skolebibliotek» i den nye lovteksten. De vil gi kommunene større handlingsrom og mener det holder å si at kommunene har plikt til å sikre et godt bibliotektilbud som er tilgjengelig for elevene. Ett lite ord er kanskje en detalj, men det er som kjent nettopp der djevelen ligger. For hva betyr det at noe er tilgjengelig? At man kan gå dit? Eller holder det med asfaltert vei og busstransport fire ganger i året?

Det sier ikke lovtekst-forslaget noe om. Det bekymrer Skolebibliotekforeningen og Norsk bibliotekforening. De, og flere med dem, advarer mot at en stram kommuneøkonomi vil kunne føre til at «økt handlingsrom» betyr kutt og nedleggelser av skolebibliotek, som igjen vil gå utover nettopp både leseglede og nødvendig lesetrening. De frykter at en tur til biblioteket skal stå og falle med enkeltlærers engasjement, tid og ressurser.

Når vi vet hvor viktig lesing er for at elevene skal mestre skolen og kunne delta i samfunnet, har vi ikke råd til å se om de har rett.

● Personvern

Tre tidligere elever får oppreisning etter sladdetabbe

Tre tidligere elever har fått oppreisning fra Fylkesmannen i Oslo og Viken etter dårlig sladding av dokumenter. Sladdesvikten førte til at elevene ble identifisert på Google i en overgrepssak.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

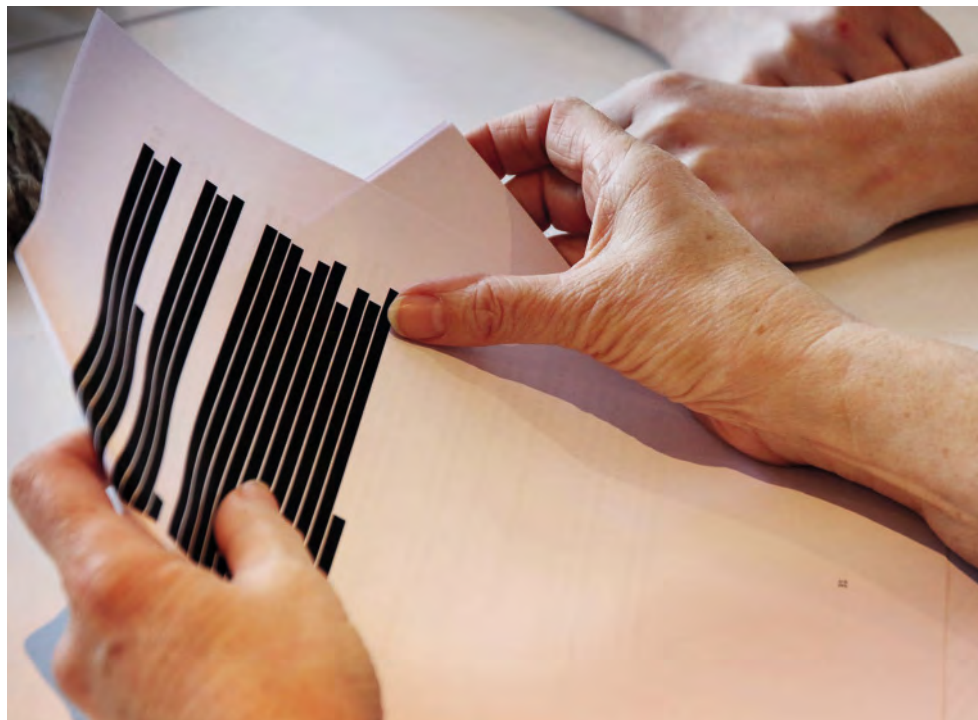
I desember 2019 avdekket Utdanning et alvorlig personvernbrudd hos Fylkesmannen i Oslo og Viken. De hadde publisert to tilsynsrapporter på sine nettsider som var så dårlig sladdet at man enkelt fikk fram svært sensitive personopplysninger.

I den ene tilsynsrapporten navngir fylkesmannen tre elever som hadde vært inne til politiavhør i forbindelse med en overgrepssak. Rapporten omtaler blant annet:

- At elevene var avhørt som vitner eller fornærmede i en sak om seksuelle overgrep.
- Diagnoser og spesialundervisning.
- Opplysninger om atferdsproblemer og informasjon fra foreldresamtaler.
- I tillegg kommer det til uttrykk personkarakteristikk, særlig knyttet til én av elevene.

Google-søk identifiserte elevene

Sladdetabben medførte at alt fra rapporten ble plukket opp av søkemotorene på internett. Gjennom Google-søk på elevenes navn fikk man opp at de var avhørt som vitner eller fornærmede i en sak

om seksuelle overgrep. Én av elevene var varsler i overgrepssaken, og foreldrene fryktet at navngivningen kunne utgjøre en sikkerhetsrisiko.

Advokat Jan Sandtrø bisto to av de berørte partene og varslet tidligere i år et erstatningssøksmål mot fylkesmannen. Han sier det var vanskelig å vurdere hva erstatningskravet skulle være, ettersom saken hadde mer alvorlige konsekvenser enn tidligere saker av samme karakter som har vært i rettssystemet.

Dokumenter Utdanning har fått innsyn i fra fylkesmannen, viser at de i utgangspunktet krevde 250.000 kroner for belastningen personvernbruddet hadde medført. I slutten av mars kom partene til enighet.

- Fylkesmannen var vanskelig å forhandle med, og beløpet ble vesentlig mindre enn det vi krevde. Det var synd med tanke på hva de involverte har vært gjennom, sier Sandtrø.

Han sier det allikevel ville vært en risiko og belastning for de berørte ved å kjøre saken videre inn i rettssystemet. De valgte derfor å akseptere tilbudet.

Etter hva Utdanning erfarer, har de tre tidligere elever fått 50.000 kroner i oppreisning hver.

Forelder: - Følte de bagatelliserte saken

Moren til en av de berørte elevene sier de hadde et møte hos fylkesmannen etter at de ble gjort kjent med hva som hadde skjedd.

- Mitt mål med å ta saken videre var at det ikke skal skje igjen, at det ikke skal ramme noen andre, sier moren til en av de berørte elevene. Bildet er fra da mødrene til to av barna fikk se rapporten med omtalen av barna deres for første gang.

ARKIVFOTO JØRGEN JELSTAD

- Jeg følte de bagatelliserte hele saken. Det var vondt at de i møtet ikke viste mer forståelse for hvor skremmende dette hadde vært for oss, sier moren.

Hun tror de aldri hadde fått noen oppreisning fra fylkesmannen uten å ha hatt en god advokat med seg. Nå føler hun at de har fått en mer ordentlig beklagelse gjennom oppreisningen.

- Mitt mål med å ta saken videre var at det ikke skal skje igjen, at det ikke skal ramme noen andre. Pengene var ikke så viktig, sier hun.

Datatilsynet behandler saken

- Vi valgte å gi guttene oppreisning ut fra en konkret vurdering av sakens art. Vi presiserer for ordens skyld at vi ikke har tatt stilling til om de har krav på oppreisning etter personvernregelverket, skriver Grethe Hovde Parr, avdelingsdirektør for barnehage- og utdanningsavdelingen ved Fylkesmannen i Oslo og Viken, i en e-post.

Fylkesmannen meldte også saken til Datatilsynet, noe de plikter å gjøre. Datatilsynet, som kan ilegge bøter i denne type saker, har ennå ikke fattet en avgjørelse.

● **Tariffoppgjøret**

– Vi har en veldig god sak i et oppgjør med veldig lite penger

Lærerorganisasjonene vil bruke en fersk rapport om svak lønnsutvikling for lærerne for alt det er verdt i årets lønnsoppgjør. – Det er knapt penger å fordele i år, svarer KS.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

På vei inn fra en bildeseanse utenfor Kommunenes hus i Oslo sto alle forhandlingslederne og ventet lenge på grønt lys. I år har de blitt vant til å vente, fordi oppgjøret er flere måneder forsinket grunnet pandemien. 3. september var oppgjøret i gang.

Penger er det også lite av i en kriserammet økonomi. Rammen i frontfagsoppgjøret, som er førende for forhandlingene i alle andre grupper, endte på 1,7 prosent.

Av denne rammen er 1,6 prosent spist opp av overheng, det vil si hvor mye av årets oppgjør som allerede ble kvittert ut i løpet av fjoråret. Det er med andre ord ikke så mange promille å forhandle om.

– Vi skal kjempe for reallønnsvekst for våre medlemmer, sier Unios forhandlingsleder Steffen Handal, som forhandler også på vegne av Utdanningsforbundets medlemmer. LO, YS og Akademi-kerne deltar også i kommuneoppgjøret.

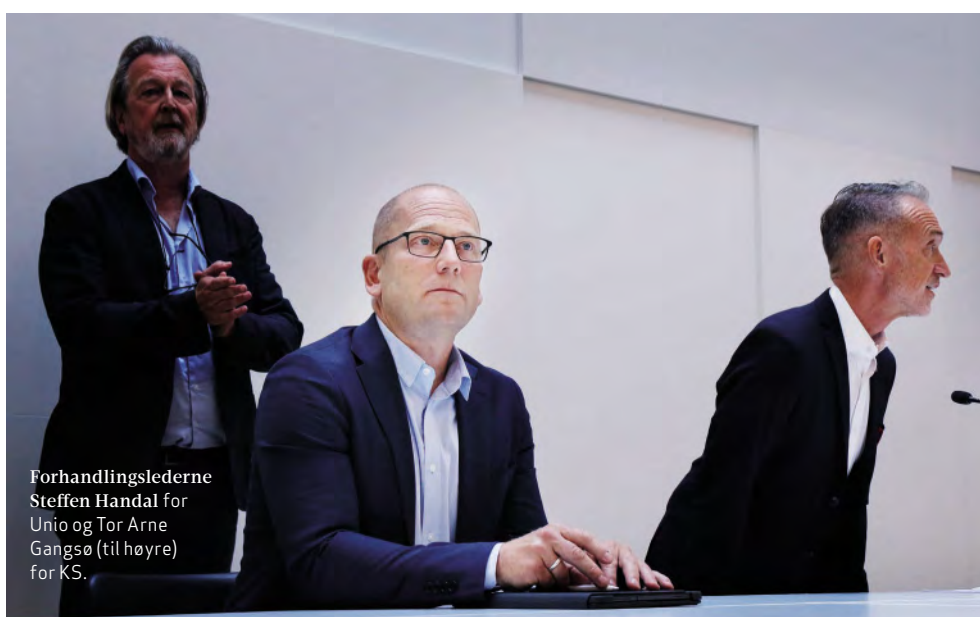
– Jeg har vært veldig tydelig på at dette oppgjøret har nesten ikke økonomi å fordele, sier forhandlingsleder i KS, Tor Arne Gangsø.

Mener det er 50.000 å ta igjen

En langvarig strid mellom KS og Utdanningsforbundet har handlet om hvordan lønnsutviklingen til lærerne faktisk har vært de siste årene. Lærerorganisasjonen har ment at den har vært betydelig dårligere enn for andre grupper i kommunesektoren, noe KS ikke har vært enig i.

Under fjorårets oppgjør ble partene enige om at et partssammensatt utvalg skulle se på dette for å rydde uenighetene av veien. Det tekniske beregnings- og statistikkutvalg for kommunesektoren (TBSK) har gjennomført analysene i rapporten.

Den slår fast at lærergruppene har hatt lavere lønnsvekst enn gjennomsnittet i kommunesektoren i perioden 2004-2019, og da særlig i perioden

Forhandlingslederne Steffen Handal for Unio og Tor Arne Gangsø (til høyre) for KS.

fram til 2009. Utdanningsforbundet mener gapet utgjør 50.000 kroner, hvis den gjennomsnittlige lærerlønnen skulle fulgt lønnsutviklingen til resten av sektoren.

Forbundet har sett på rapporten som et sterkt kort før årets oppgjør, men så kom koronaen og nærmest feide pengene av bordet før forhandlingene.

– Vi har en veldig god sak i et oppgjør med veldig lite penger, sier Handal.

Han sier at lærerne må belage seg på at de må bruke flere oppgjør på å ta igjen gapet de mener rapporten viser.

– Hvor lang tid tar det å tette et gap på 50.000 kroner?

– Det er helt umulig å forutsi. Det kommer an på motpartens vilje til å løse problemet, sier Handal.

– Partene har vært enige

Tor Arne Gangsø sier lønnsutviklingen til lærerne er et resultat av forhandlingene opp gjennom årene. Han peker på at rapporten viser at lærerne ser ut til å ha hatt en lønnsutvikling siden 2009 som er på lik linje med resten av sektoren.

– Utdanningsforbundet flagger rapporten som en støtte for det de har sagt hele veien gjennom flere år med forhandlinger. Men dere er ikke enige?

– Vi ser den faktiske lønnsutviklingen fra år til år, og den er et resultat av forhandlingene som har vært gjennomført og som det nesten alltid har vært enighet om, gjentar Gangsø.

– Mener dere det er utfordringer knyttet til lærerrekruttering framover som blant annet bør kunne løses gjennom lønn?

– Utdanningsforbundet og KS har aldri vært uenige i at det har vært en utfordring å rekruttere god og kvalifisert arbeidskraft.

Oslo og staten er i gang

● 3. september leverte også Unio Oslo kommune det første kravet i årets lønnsoppgjør. Nærmere 8700 medlemmer av Utdanningsforbundet er omfatta av oppgjøret i Oslo kommune.

1. september starta lønnsoppgjøret for statsansatte, som omfatter rundt 2200 av Utdanningsforbundets medlemmer.

● Viruspandemien

Har du blitt smittet av covid-19, kan det utløse erstatning.

FOTO IMAGEBROKER/
FLORIAN BACHMEIER

Covid-19 kan gi yrkesskadeerstatning

Covid-19-sykdom inngår nå blant sykdommer som kan godkjennes som yrkessykdom og gi rett til yrkesskadeerstatning.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Arbeidstilsynet har fått inn en del meldinger fra Register for arbeidsrelatert sykdom (RAS). I oversikten på 15 personer er det per i dag ingen lærere, men i hovedsak personer som jobber i helsevesenet.

– Oversikten er imidlertid på ingen måte dekkende for det faktiske antallet smittede, sier Tone Eriksen, overlege ved avdeling for arbeidsmiljø og regelverk i Arbeidstilsynet.

Hun sier at covid-19 er å regne som en yrkessykdom hvis det er sannsynlig at man er smittet på arbeidsplassen.

– Reglene for yrkesskade i folketrygdloven og yrkesskadeloven er endret fra og med 1. mars, slik at covid-19 også inngår blant sykdommer som kan godkjennes som yrkessykdom og gi rett til yrkesskadeerstatning, sier hun og presiserer at dette gjelder primært helsepersonell.

– Samtidig er det også lagt opp til at regelendringene

skal gjelde andre yrker der jobben gjøres i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare, eller arbeidsområder hvor ansatte lett kan komme i kontakt med personer som er smittet av koronaviruset, sa arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen (H) ifølge regjeringen.no i april.

38 lærere i Danmark med covid-19 som arbeidsskade
Folkehelseinstituttet er i startgropen av et prosjekt der de skal kartlegge smitterisiko for helsepersonell i forhold til andre yrkesgrupper.

– Det kan virke som om mange helsepersonell er smittet, men det kan være at det ikke stemmer gitt at de ble prioritert for testing, samt forhold som kan ha påvirket smitte, sier hun.

I Danmark har minst 38 lærere registrert covid-19 som arbeidsskade hos det danske arbeidstilsynet. Tilsynet har fått inn over 1000 registreringer, men få av dem er altså fra lærere. Folkeskolen.dk skriver at flere registreringer fra ansatte i utdanningssystemet kan være på vei.

I Norge har det altså ikke kommet inn noen registrerte covid-19-tilfeller til RAS. De 15 registrerte er 4 sykepleiere, 3 allmennleger, 2 andre pleiemedarbeidere, 2 renholdere, 1 psykolog, 1 person som jobber på ambulanse, 1 konduktør og 1 annen person som er registrert som «andre administrative ledere».

● Videregående skole

Rekordhøyt snitt for avgangselever

Karaktersnittet for avgangselevne i videregående skole økte mye i år sammenlignet med i fjor. Avlyste eksamener er en del av forklaringen.

– Sist uke kom tall som viste at tiendeklassingene fikk høyere snitt enn normalt i år. Nå ser vi at avgangselevne i videregående også får høyere karakter enn året før, sier kunnskapsminister Guri Melby (V).

Ifølge Kunnskapsdepartementet økte gjennomsnittskarakterene i 41 av 46 fellesfag sammenlignet med fjoråret. Samlet sett økte snittkarakteren fra 4,1 i fjor til 4,2 i år i disse fagene.

– Selv om ikke økningen i hvert enkelt fag er så stor, er det uvanlig at karakterene øker i så mange fag på samme tid, sier Melby.

Grunnet pandemisituasjonen i våres ble alle eksamener for elever i videregående avlyst, med noen få unntak. Normalt får mange av elevene noe dårligere karakterer på skriftlig eksamen enn i standpunkt.

Avlyste eksamener er derfor noe av forklaringen på bedre snitt, men ikke hele, ifølge Kunnskapsdepartementet. Elevne har nemlig også fått bedre standpunktkarakterer.

– Da eksamenene ble avlyst, ble samtidig fristen for å sette standpunktkarakterer utsatt. Dermed fikk skolene bedre tid til å vurdere elevne. Disse faktorene kan ha medvirket til at årets tall skiller seg fra tidligere år, sier Melby.

Kunnskapsministeren minner samtidig om at karaktersnittet har steget jevnt gjennom mange år.

– Økningen er likevel særlig stor i år, og Utdanningsdirektoratet vil undersøke nærmere hva som kan være årsakene til endringen i årets resultat, sier Melby. ©NTB

Privatskoler

Nesten fordoblet på ti år

På ti år har andelen privatskoler økt fra 5 til 9 prosent.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Av de 522 skolene som har blitt nedlagt siste 10 år, var 92 prosent offentlige. Samtidig er det opprettet 253 nye skoler. Over halvparten av dem er private. Fersk statistikk fra Utdanningsdirektoratet viser at den mangeårige utviklingen med at skoler legges ned, fortsetter.

Samtidig er nye skoler kommet til. De siste ti årene er det ifølge direktoratet opprettet 113 nye offentlige og 140 nye private grunnskoler. Det betyr at 55 prosent av alle nye grunnskoler er private. Totalt er det 261 private grunnskoler i Norge skoleåret 2019/2020.

I seks prosent av tilfellene er det også slik at en privat skole er blitt etablert på samme sted samme år som en nedlagt offentlig skole. Av disse er flertallet Montessori-skoler.

«De siste årene er det en tendens til at nye private skoler i litt mindre grad erstatter nedlagte offentlige skoler, samtidig som det er en liten økning i privatskoler med et annet opplærings-

tilbud, for eksempel idrettsskoler», heter det i rapporten.

De fleste skolenedleggelsene i Norge skjer i kommuner med færre enn 5000 innbyggere. I disse småkommunene har tallet på grunnskoler de siste ti årene gått ned fra 653 til 533.

Ni av ti nedlagte skoler var offentlige, mens over halvparten av de nye skolene de siste ti årene er private.

ILLUSTRASJONSFOTO OLE WALTER JACOBSEN

Privatskoler

Private grunnskoler er enten friskoler som er godkjent etter friskoleloven paragraf 2-1 eller private skoler godkjent etter opplæringsloven paragraf 2-12.

Private skoler som er godkjent etter friskoleloven, har rett til statstilskudd. De fleste privatskolene er friskoler.

Kilde: Utdanningsdirektoratet

– Privatskolevekst truer fellesskolen

Storingsrepresentant Torstein Tvedt Solberg (Ap) er bekymret for utviklingen.

– Jeg synes dette er urovekkende. Veksten i privatskoler er den mest alvorlige trusselen mot fellesskolen. Det at det har vært en så stor vekst, bekrefter det jeg tidligere har uttalt om at det foregår en snikprivatisering, sier Solberg.

I november i fjor skrev Aftenposten at Kunnskapsdepartementet har overprøvd lokalpolitikere og fagfolk 14 av 23 ganger i spørsmål om etablering av privatskoler. Selv om kommunen har sagt nei til etablering, har departementet gitt grønt lys likevel. Det er dette Tvedt Solberg omtaler som «snikprivatisering».

Todelt mønster

Da friskoleloven ble innskjerpet i 2015, kom det inn en bestemmelse om at det ikke skal gis tilla-

telse til å etablere nye friskoler, dersom det kan få negative konsekvenser for det offentlige tilbudet.

Aftenposten kunne avdekke at etableringen av privatskoler har ført til nedleggelse av et offentlig skoletilbud.

– Jeg vil gjerne ha klarhet i hvilke kriterier Kunnskapsdepartementet har lagt vekt på når de har kommet fram til et annet resultat enn Utdanningsdirektoratet i så mange saker, sa Tvedt Solberg til Utdanningsnytt i desember i fjor.

Ifølge Utdanningsdirektoratets tall er over halvparten av privatskolene som er etablert der en offentlig skole er lagt ned, Montessori-skoler. Tvedt Solberg mener man ser to ulike mønstre i byene og i småkommuner.

– I småkommuner ser vi at det er Montessori-skolen som erstatter nærskolen. Det kan føre til at en del foreldre opplever at de må velge en alternativ skole for sine barn, fordi reiseveien til

Torstein Tvedt Solberg mener regjeringen har drevet en snikprivatisering ved å godkjenne privatskoler mot kommunenes ønske.

ARKIVFOTO HANS SKJONG

en offentlig skole blir for lang. I byene derimot er det de private, kommersielle skolene som slår seg opp. Jeg mener begge deler er en uheldig utvikling, sier Tvedt Solberg.

Han mener man må styrke kommunenes økonomi, slik at de kan opprettholde en god skolestruktur i både små og store kommuner, og vil dessuten gi dem rett til å styre skoletilbudet i sin kommune.

Aktuelt navn

Ei ukjend reform skal granskast

Elisabeth Bjørnstad skal leie arbeidet med å evaluere skolestart for seksåringar. Ei utfordring blir å forstå kva som var vitsen.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no FOTO Sonja Balci/Oslo Met

● Elisabeth Bjørnstad (50)

Kven
Professor ved barnehagelærer-utdanninga ved universitetet Oslo Met.

Aktuell
Skal leie forskingsprosjektet om evalueringa av seksårsreforma. Prosjektet kjem etter eit stortingsvedtak frå 2018 og skal vare fram til 2023.

Dei er 29 år i år, dei første som var skolepliktige som seksåringar og møtte til skolestart i 1997. Er det på tide at seksårsreforma nå blir evaluert?

Det er meir enn på tide. Reforma er følgt opp med ein studie frå nettopp 1997 og ulike andre einskildstudiar. Men vi har ingen større systematisk studie og veit eigentleg svært lite om kva som skjer i skoledagen til dei minste. Til gjengjeld høyrer vi mykje. Mange er fortvilte og fortel om små barn under stort press.

Da seksåringane kom inn i skolen, var det to pedagogar på 18 barn. Skoledagen skulle romme det beste frå både skole og barnehage. Nå er det éin pedagog på så mange barn som klasserommet kan romme, og barna brukar stadig meir tid ved pulten. Vi har svikta dei yngste. Det sa ein delegat under landsmøtet i Utdanningsforbundet i fjor. Er det slik?

Ambisjonane om at førsteklasse skulle vere det beste frå skolen og det beste frå barnehagen, forsvann med skolereforma «Kunnskapsløftet» i 2006. Så kom det nye lovendringar i 2018. Men det spennande, som vi må undersøke, er korleis skoleeigarane har tilpassa seg endringane. Det veit vi lite om.

Du har sagt at ei viktig oppgåve for utvalet er å sjå på kva for plass leiken har i første klasse. Men er barn, pedagogar og politikarar einige om kva leik er?

Nei. Det er stor usemje. Vi bør ha klart for oss at det er stor skilnad på den frie leiken, den rettleidde leiken og tilrettelagde aktivitetar. Barn lærer alltid noko av den frie leiken. Dei over og gjer viktige erfaringar, både motorisk og intellektuelt. Kva dei lærer når vaksne legg til rette for leik med målretta læringsutbytte, er meir uvisst, og ulikt frå barn til barn. Sjølv om leik og læring ofte står kvarandre, kan dei også vere motsetnader.

Er det risiko for at mang ein utdanningspolitikar ikkje vart så glad for det siste du sa der? Fleire av dei argumenterer som om små barn kan lære det meste av konkret kunnskap gjennom tilrettelagt leik.

Det kan godt vere det blir diskusjon. Men vår oppgåve er å sjå på kva som skjer i klasseromma. Vi må lytte, lære og forstå.

Korleis vil de sikre barneperspektivet i arbeidet?
Vi har alt eit panel med femåringar som vi skal intervju om forventningar og opplevingar, først medan dei er i barnehagen og så igjen i første klasse og andre klasse.

Oppdraget er å sjå om intensjonane med reforma er innfridd. Men kva var intensjonane? Å gjere nittenåringane glupare? Eller å frigjere barnehageplassar til fleire yngre barn?

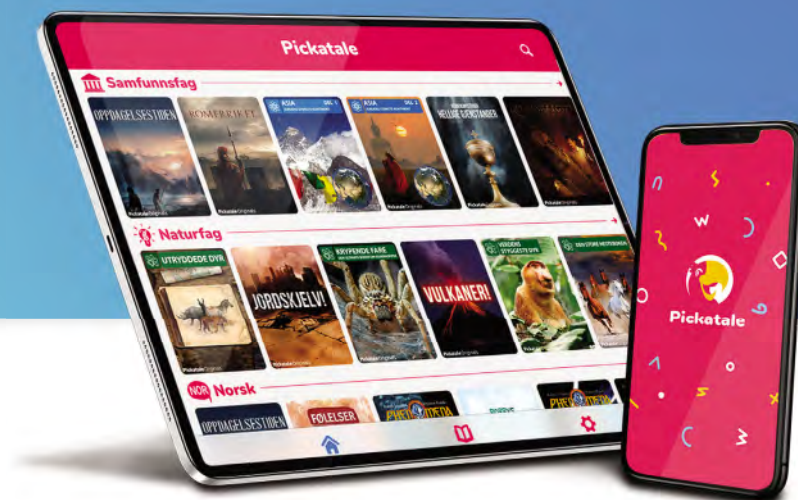
Reforma vart diskutert intenst. Likevel er det vanskeleg å sjå kva som var målet. Ein del av arbeidet blir å gå inn i gamle politiske dokument for å finne ut meir om det.

Di eiga doktoravhandling frå 2008 var om aktivitetar i klasseromma for seksåringane. Såg du ting der som du er særleg spent på å sjå utviklinga av?

Den mest formelle læringa den gongen likna på samlingsstund i barnehagen, med mykje samtale og refleksjon. Det fysiske rommet likna og meir på barnehagen, der barna kan bruke golvet og røre på seg i undervisninga. Nå er inntrykket at det er blitt meir av at læraren gir ungane kontrollspørsmål om slik kunnskap som læraren veit frå før. Men eg er spent på om vi vil få ei endring tilbake, og om barnehagetradisjonane blir meir aktuelle igjen. Det vil i så fall vere i tråd med krava i dei nye læreplanane om djupnelæring og refleksjon.

«Det er stor skilnad på den frie leiken, den rettleidde leiken og tilrettelagde aktivitetar.»

Den nye lese-, lytte- og læreappen for grunnskolen

Pickatale Skole forandrer skolehverdagen for elever og lærere!

Kombinasjonen av et stort digitalt bibliotek, med bøker på norsk og engelsk, og en svært brukervennlig lese- og lytteapplikasjon, gjør det enkelt og morsomt å finne og lese bøker. Pickatale Skole kan brukes både til lesetrening og til læring i ulike fag.

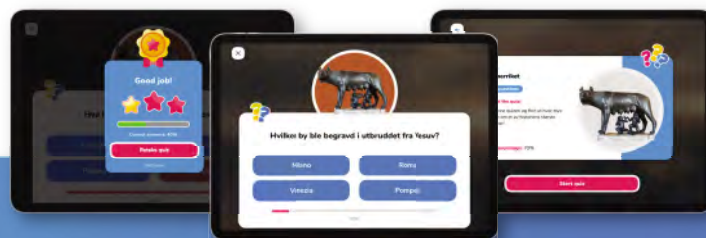
“ Fungerer veldig godt som supplement til undervisningen, og er til stor hjelp, særlig for svake lesere. Var uvurderlig under hjemmeskolen. ”

Lærerruttalelse juni 2020

Faktabøker og skjønnlitteratur

Vakkert illustrerte bøker til læring og lystlesing. Faktabøkene dekker temaer som naturfag, historie, geografi, dyr, kunst, sport mm.

Quizer

Tester leseforståelse og læring av ulike temaer.

Pickatale Skole benytter FEIDE-innlogging

Vil du prøve Pickatale Skole?

Send oss en e-post og vi returnerer en lenke med direkte tilgang til å teste appen.

Send e-post til skole@pickatale.no

Kontaktinformasjon:

Erik Wattne
Skoleansvarlig Pickatale
Telefon: +47 90636391
E-post: erik.wattne@pickatale.com

Frykter at skolebibliotek forsvinner

I forslaget til ny opplæringslov blir «skolebibliotek» fjernet. Kritikerne mener det vil svekke barnas leseglede og føre til økte sosiale forskjeller.

TEKST Elias Bakken Johansen FOTO: Joakim S. Enger

– Det er fint å ha et bibliotek på skolen. Da er det så lett å hente nye bøker, sier Andrea Hoff Haslestad.

Niåringen sitter sammen med klassekameratene Thale Ofigsbø Reistad, Sebastian Eriksen og Sigve Stenshornet i skolebiblioteket på Grefsen skole i Oslo. De fire fjerdeklassingene har vært på biblioteket ukentlig siden de begynte på skolen, og de er glade for at det bare ligger noen trappetrinn unna klasserommet. Nærmeste folkebibliotek er Deichman Nydalen. Dit tar det femten minutter å gå.

– Det hadde tatt hele timen om vi måtte gå helt dit og tilbake igjen, sier Sebastian.

– Da hadde vi ikke fått lest noe. Går vi ned hit til skolebiblioteket, kan vi lese nesten hele timen, legger Thale til.

Fra venstre: Samantha Sampana Jensen, Andrea Hoff Haslestad og Thale Ofigsbø Reistad står klare i første rekke for å låne bøker fra skolebibliotekar Vibecke Frøyland.

Sebastian Meyer Eriksen, Sigve Stenshornet, Andrea Hoff Haslestad og Thale Ofigsbø Reistad i 4A på Grefsen skole er på skolebiblioteket hver uke. De er glade for det store tilfanget av bøker.

Kontaktlærer Marianne Bergsaker mener den umiddelbare tilgangen til bøker og å kunne bytte bøker hyppig, gjør skolebiblioteket svært viktig. Også hun nevner avstanden som lite gunstig dersom eneste mulighet var det lokale folkebiblioteket.

– Da hadde turen dit blitt en utflykt og noe som må planlegges en del i forveien. Da hadde vi brukt det betydelig mindre.

«Skolebibliotek» blir «bibliotek»

I Granavolden-plattformen, regjeringens politiske plattform for inneværende periode, slås det fast: «Regjeringen vil satse på folke- og skolebibliotekene, blant annet gjennom å styrke arbeidet med digitale plattformer og nye modeller for drift av bibliotek».

Et snaut år senere kunne den varslede biblioteksatsingen se ut til å være glemt. Fredag 13. desember 2019 leverte Opplæringslovutvalget sitt forslag til ny opplæringslov, en NOU på over 800 sider, der de anbefaler at «skolebibliotek» erstattes av «bibliotek». Det er blitt tolket på ulikt vis.

Mens lovutvalget mener det er en videreføring av nåværende lovgivning som vil være enda bedre tilpasset lokale forhold, frykter skolebibliotekarstanden for fremtiden. Fremfor å demontere skolebiblioteket til fordel for det flere beskriver som tilfeldige, lokale løsninger, ber de om nasjonale krav om å tilby nettopp skolebibliotek.

I Utdanningsdirektoratets rapport «Spørsmål til Skole-Norge 2018» ses det nærmere på blant annet skolebibliotek. Her kommer det frem at omtrent ni av ti skoler har skolebibliotek, men at kvaliteten er svært varierende. I tillegg til at «et betydelig flertall [av skolene] oppgir at bruken av skolebiblioteket ikke er nedfelt i skolens planer», kommer det frem at de fleste som har ansvar for skolebibliotekene mangler bibliotekfaglig utdanning. 59 prosent av de ansvarlige er lærere uten bibliotekfaglig utdanning, mens 17 prosent av dem er ufaglærte lærere.

Der lovutvalget vil gi kommunene større handlingsrom, frykter kritikerne at skolebiblioteket vil være skadelidende under denne friheten, og at allerede eksisterende forskjeller, vil øke.

– Et hårreisende forslag

– Hvor skal jeg begynne?

Nina Bigum er fortvilet over situasjonen for skolebibliotek i Norge, nærmere bestemt over at

«Et skolebibliotek er avgjørende for å gi leseglede, men det bidrar også til å utjevne sosiale forskjeller.»

Nina Bigum, leder i Skolebibliotekarforeningen

det ikke finnes føringer som sikrer alle skoler et skikkelig skolebibliotek. På spørsmål om hvorfor skolebiblioteket har en viktig funksjon, vet hun altså ikke engang hvor hun skal begynne.

– Det er viktig på så mange måter. Et skolebibliotek er avgjørende for å gi leseglede, men det bidrar også til å utjevne sosiale forskjeller. Mange elever kommer fra familier som ikke tar dem med til biblioteket eller har bøker hjemme, sier hun.

Hun påpeker at de elevene som presterer godt på skoleundersøkelser som PISA og PIRLS, leser mye på fritiden. Bigum er selv skolebibliotekrådgiver i Lillestrøm kommune i Viken. Hun har også jobbet som skolebibliotekar i flere år og leder nå den frivillige interesseorganisasjonen Skolebibliotekarforeningen.

– Hva synes du om forslaget til ny opplæringslov?

– Både personlig og på vegne av foreningen synes jeg det er hårreisende. Det virker lite gjennomtenkt. Det vil overlate enda mer til den enkelte kommune.

Når behovet for nedskjæringer melder seg, mener hun skolebiblioteket ofte er skadelidende.

Noe av målet med å endre ordlyden i loven, er å gi kommunene større frihet og mer ansvar. Bigum mener nettopp det er noe av problemet.

– Det er veldig tilfeldig hvor engasjert lærerne er. Med et bibliotek i nærheten fremfor et faktisk skolebibliotek, handler det mye om engasjementet til den enkelte lærer. Det skal ikke være så tilfeldig, sier hun.

Frykter økte forskjeller

I «Rom for demokrati og dannelse», en nasjonal bibliotekstrategi for 2020–2023, males det et bilde av biblioteket som svært viktig. Rapporten er utarbeidet av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og åpner med å si at «bibliotekene er demokratihus».

I kapittelet om det norske biblioteklandskapet kommer det tydelig frem at «skolebibliotekene skal være særskilt tilrettelagt for skolen». «Skolebiblioteket er et sted for leselest og leseglede for alle elevgrupper og i alle fag, og bør være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet».

Mens Kulturdepartementet altså peker på vik-

tigheten av gode skolebiblioteker, foreslår likevel lovutvalget å fjerne begrepet fra opplæringsloven.

– Det virker ikke akkurat som departementene snakker sammen, sier Nina Bigum.

Skolebibliotekrådgiveren mener det er krittikkverdigg at kommunene blir overlatt enda mer. Hun mener det er kjernen i problemet knyttet til skolebibliotek, nemlig at «noen kommuner driver kjempebra, og andre gjør det ikke». Hun mener den foreslåtte endringen i opplæringsloven vil øke allerede store forskjeller.

– Jeg frykter at opplæringsloven blir redusert, slik at et bibliotek bare «skal være tilgjengelig», og at loven dermed ikke speiler at skolebiblioteket kan og bør brukes til så mye mer.

Forsvarer SKOLEbiblioteket

Hele utredningen har vært på høring. 700 hørings-svar har kommet, og Kunnskapsdepartementet er i gang med å gjennomgå dem. Blant hørings-svarene er det flere som engasjerer seg i bibliotek-spørsmålet.

Foreldreutvalget for grunnpoplærningen (FUG) er

Ny opplæringslov

- 13. desember 2019 leverte et utvalg forslag til ny opplæringslov, «NOU 2019: 23 Ny opplæringslov». Utredningen er på over 800 sider. Noe av målet er at «loven skal plassere ansvaret på riktig sted».
- 30. januar i år ble utredningen sendt på høring med frist 1. juli 2020.
- I utredningen foreslår lovutvalget blant annet at «skolebibliotek» skal erstatte «bibliotek». Tanken er at kommunene dermed får større frihet i hvordan de vil tilby elever bibliotek i skoletiden.
- Skolebibliotekarere, universitetslektorer og lærere har uttrykt sin skepsis over det de frykter kan føre til en stille demontering av skolebiblioteket.
- Utvalget mener på sin side at de viderefører gjeldende lovverk, og at de bedre tilpasser det den store forskjellen mellom landets mange kommuner.
- Etter at Kunnskapsdepartementet har laget forslag til ny lov, sendes den ut på ny høring våren 2021.
- Ferdig utarbeidet lov skal behandles i Stortinget våren 2022.

– Det hadde tatt hele timen om vi måtte gå helt til Deichman Nydalen og tilbake igjen, sier Sebastian Meyer Eriksen (nr. 3 fra venstre). Han liker å tilbringe tid på skolebiblioteket ved Grefsen skole. Her sammen med (f.v) Simon Fjerdingsstad, Tobias Lillesand Veia og Lars Andreas Gjertsen i køen for å låne ukens bok.

«Det har blitt gjort et større poeng ut av dette enn det jeg mener det er grunnlag for.»

Jon Christian
Fløysvik Nordrum,
leder av utvalget

mest opptatt av kvalitet på biblioteket og faktisk tilgang, og ikke om det realiseres via folkebibliotek eller skolebibliotek. De understreker at skal det være et reelt godt tilbud til elevene «må [det] øremerkes midler til formålet slik at skolen kan sikre boktilgang som treffer elever».

Andre er opptatt av å bevare skolebibliotekbegrepet.

Nasjonalbiblioteket peker på at lovforslaget vil «trekke i en annen retning enn det regjeringen legger opp til i Nasjonal bibliotekstrategi», og at det vil være uheldig om Lov om folkebibliotek og Lov om opplæring på hver sin måte stiller krav til folkebibliotekene.

Mobilis, Spesialgruppen for mobil bibliotekvirksomhet, oppfordrer til å beholde begrepet skolebibliotek i loven. De mener å fjerne begrepet vil «bidra til å svekke bibliotektilbudet til barn og unge i skolehverdagen, og frykter at «endringene i loven vil bidra til å forsterke trenden» der biblioteksituasjonen for elever er ulik fra kommune til kommune.

Universitetsbiblioteket i Tromsø bemerker at et skolebibliotek vil «oppleves som mye mer integrert i undervisning og læring enn semi-jevnlig utflukter til nærmeste folkebibliotek vil være», og anbefaler derfor at ordlyden ikke endres.

Nettverk for skolebibliotekarere i Grimstad mener at å beholde skolebibliotekbegrepet i

loven vil sende signaler til skoleeiere og -ledere om å satse på skolebiblioteket «som en viktig læringsarena og som nødvendig medspiller i arbeidet med nye læreplaner».

Ildsjel dro i gang skolebibliotek

Også foreldre engasjerer seg. Datteren til Mari Foros Bjerklund begynte på Siggerud skole for tre år siden. Skolen manglet skolebibliotek. Nærmeste folkebibliotek var på Ski, et kvarters biltur unna.

– Jeg synes det var synd, men også for dårlig. Skolen fikk riktignok tilsendt bøker fra Ski, men det var ikke noe system.

Foros Bjerklund tok, som utdannet bibliotekar, saken i egne hender: – Jeg gikk først til rektor, men fikk beskjed om at skolen ikke hadde penger. Deretter gikk jeg til Østlandets Blad. Der fikk jeg en fin artikkel på trykk der det sto jeg var forbanna, ler hun.

– Jeg var ikke akkurat forbanna, men ville veldig gjerne få på plass noe.

Slik ble lokalpolitikere gjort oppmerksomme på det hele. Siggerud skole fikk etter hvert bevilget 200.000 kommunekroner til skolebibliotek.

– Det er ganske lite for bøker til 500 barn, men rektor fant også plass i budsjettet til 100.000 kroner til. Siden har vi kjøpt inn bøker og møbler.

Planen var å åpne biblioteket ved skolestart, men ble bremsset av virusnedstengningen. Nå er

målet å få det klart i løpet av høsten.

Bjerklund har gjort veldig mye frivillig, men etter at pengene kom på plass har hun fått betalt for én dag i uka.

– Det virker som mye av Bibliotek–Norge går på frivillighet. Det synes jeg er veldig synd, fordi bøker er byggesteinene i et godt samfunn.

– Utkant–Norge blir glemt

Mari Foros Bjerklund sier selv at bøker var veldig viktig for henne da hun var barn. Hun bemerker at lesing ikke kommer av seg selv, og at hvis bøker er vanskelig å få tak i, vil man i hvert fall ikke bli glad i bøker.

– *Hva tenker du om forslaget om å fjerne begrepet "skolebibliotek" fra opplæringsloven?*

– Problemer vil oppstå for alle utkanter i Norge. Vi har et vidstrakt land, og alle som ikke bor i Oslo kommer til å kjenne på det. Nye Deichman i Oslo har fått masse penger, men Bokbåten på Vestlandet er lagt ned, og skolebiblioteker legges ned i det stille, sier hun.

Norge vil tape på en slik endring, tror Bjerklund. Hun mener det er økonomisk uklokt å ta bort et skolebibliotek, for da vil skolerresultatene gå nedover. Det som kanskje er en økonomisk motivert beslutning kan ende som det motsatte, frykter hun.

– Vi må verne om den muligheten alle har til å utvikle seg på likt nivå. Slike muligheter forsvinner for Utkant–Norge.

Hun opplever at kompetansen bibliotekarer har, undervurderes, men mener selv det er viktigere i dag enn noensinne med god informasjonskompetanse: å innhente, vurdere og anvende ny kunnskap og informasjon.

– Kun bibliotekutdanningen har fag i informasjonskompetanse. Fjerner man skolebibliotekaren, bør man endre utdanningsløpet til lærerne. Det virker tungvint.

Utvalgsleder: – Uddramatisk

Jon Christian Fløysvik Nordrum har ledet utvalget som har utarbeidet forslag til ny opplæringslov. Han er førsteamanuensis ved Institutt for offentlig rett på Universitetet i Oslo. Han mener kritikken av den foreslåtte lovendringen er storm i et vannglass.

– Det ligger ikke stor dramatik i dette. Det er gjort et større poeng ut av dette enn jeg mener det er grunnlag for.

Han sier at utvalget også trekker frem at det er viktig for elever med tilgang til et bibliotek. Utvalget mener likevel at det «store mangfoldet av skoler» taler for at det er hensiktsmessig å la det være opptil kommunen å finne beste måte å legge til rette for at eleven har tilgang til bibliotek i skoletiden.

Nordrum bemerker at noe av bakgrunnen for forslaget er at enkelte kommuner i dag benytter seg av et lokalt bibliotek.

I dagens opplæringslov heter det at «elevene skal ha tilgang til skolebibliotek». Dette nyanseres i en forskrift: «Skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgangen til skolebibliotek er sikret gjennom samarbeid med andre bibliotek».

– Utvalget foreslår dermed å videreføre dagens lov. Den eneste endring består i at bibliotek reguleres i en egen bestemmelse i loven, og at deler av det som i dag står i forskrift flyttes til loven, sier Nordrum.

Frykter utviklingen

Ingeborg Eidsvåg Fredwall, universitetslektor ved Universitetet i Agder, utdanner fremtidens skolebibliotekarer og brenner naturlig nok for skolebibliotekene. Hun mener likevel det er sentralt å huske på at et skolebibliotek «er så mye mer enn en samling med bøker».

– Har et skolebibliotek en bibliotekar med bibliotekfaglig utdanning, vil denne kunne veilede elevene når de søker informasjon på nett og

«Folkebibliotekene får ansvaret skolebiblioteket skal ha. Det er det mange utfordringer knyttet til.»

Ingeborg Eidsvåg Fredwall,
universitetslektor
Universitetet i Agder

«Det virker som mye av Bibliotek–Norge går på frivillighet. Det synes jeg er veldig synd, fordi bøker er byggesteinene i et godt samfunn.»

Mari Foros Bjerklund, mamma på Siggerud skole

«Skolebiblioteket vårt er hjertet av skolen.»

Are Enger, rektor ved Grefsen skole

lære dem kildekritikk. Selv om elevene er vant til å bruke nettet, er de ikke gode i å søke og vurdere informasjonen de finner. Her har skolebibliotekaren spesialkompetanse, sier hun.

Eidsvåg Fredwall «frykter utviklingen vi har sett de siste årene». Hun mener det er store forskjeller mellom skolene og i hvilken grad skolebiblioteket blir satset på, og er derfor svært skeptisk til den foreslåtte endringen av opplæringsloven.

– Det som skjer, og som loven faktisk også legger opp til i dag, er at folkebibliotekene får ansvaret skolebiblioteket skal ha. Det er det mange utfordringer knyttet til, sier hun.

– For det første ligger folkebibliotekene ofte ikke i nærheten av skolen. Skal skolebiblioteket være integrert i skolens virksomhet, er det ikke så lett når folkebiblioteket ligger en busstur unna. Dessuten skal skolebiblioteket hjelpe til med å realisere læreplanen, mens folkebiblioteket har et helt annet mandat.

Mangler nasjonal styring

Universitetet i Agder var delaktig i «Program for skolebibliotekutvikling», en fireårig satsing som skulle styrke skolebibliotekets posisjon i skolen. I 2014 publiserte Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) en evaluering av programmet.

Der konkluderte NIFU med at for de 173 skolene som deltok i prosjektet, og dermed fikk økonomisk støtte til å forbedre sitt skolebibliotektilbud, var programmet vellykket. Målene om å etablere «modeller for systematisk bruk av skolebibliotek i opplæringen» og at 50 prosent av skolebibliotekarene i grunnskolen skulle ha utdanning innen 2013, ble derimot ikke oppnådd.

I sammendraget presenterte NIFU også fem anbefalinger, hvorav to er myntet på Kunnskapsdepartementet. I den tredje anbefalingen anmoder de blant annet departementet om å vurdere

«om opplæringsloven bør være tydeligere på at skoler skal ha skolebibliotek der skolebibliotekar har bibliotekfaglig kompetanse og bemanning i skolens åpningstid».

– I rapporten pekte NIFU på manglende nasjonal styring av skolebiblioteket, som gjør at det er veldig varierende i hvilken grad kommunene prioriterer det. Derfor er det underlig at det nå foreslås å endre opplæringsloven slik at enda mer blir opp til hver enkelt kommune, sier Ingeborg Eidsvåg Fredwall.

Det er ikke bare ordlydsendringer som gjør at mange frykter at skolebiblioteket taper terreng. Lovutvalget vurderer at flere av kravene til dagens privatskoler ikke er å regne som «kjernen i grunnskoleopplæringen», og foreslår derfor å fjerne kravet om skolebibliotek for privatskoler. Det får Eidsvåg Fredwall til å reagere.

– Dette viser manglende kunnskap om skolebiblioteket som læringsarena. Alle elever bør ha rett til et skolebibliotek. Ja, det bør være helt sentralt i skolens arbeid med leseopplæring og kritisk tenk-

ning. Jeg mener det i aller høyeste grad bør være en del av skolens kjernevirksomhet, sier hun.

– Er skolens hjerte

På Grefsen skole i Oslo har 4B brukt sin tilmålte bibliotekstid, og én av femteklassene har inntatt det bokrike rommet. Fredrik Fjerdingsstad, Axel Juul, Selma Ankaroff Johnsen og Eira Kløvfjell Royert er alle enige om at det er «kult» å være på biblioteket.

– Jeg liker bedre å lese her enn i klasserommet, sier Selma, bakoverlent i en lodden hjørnesofa.

– Det er bra vi ikke trenger å gå langt for å låne bøker, sier Fredrik, som på sin side er på jakt etter nye tegneserier.

Rektor Are Enger mener et skolebibliotek er avgjørende for både leseopplæring og lesemotivasjon, og han tror det er viktig at biblioteket er integrert i skolens planer.

– Skolebiblioteket vårt er hjertet av skolen, sier han.

Are Enger, rektor ved Grefsen skole i Oslo, mener et skolebibliotek er avgjørende for både leseopplæring og lesemotivasjon.

Utdanning fikk ingen konkrete svar fra Kunnskapsdepartementet, der statssekretær Anja Johansen (V) svarte.

FOTO JO STRAUBE / VENSTRE

Ingen klare svar fra departementet

Med utgangspunkt i saken har Utdanning stilt flere spørsmål til Kunnskapsdepartementet:

– Er det lurt å foreslå å gjøre bibliotektilbudet i skoletiden mer tilfeldig, når bruken av skolebiblioteket i dag ifølge rapporten «Spørsmål til Skole-Norge 2018» er sporadisk og i mange tilfeller styrt av ansatte uten bibliotekfaglig utdanning?

– I en nasjonal bibliotekstrategi for 2020–2023, utarbeidet av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet slås det fast at «skolebibliotekene skal være særskilt tilrettelagt for skolen». Likevel foreslår lovutvalget nå at skolebibliotek-begrepet skrotes. Hva tenker du om at utvalget går på tvers av den nasjonale bibliotekstrategien?

– Der lovutvalget vil gi kommunene større handlingsrom, frykter kritikerne at skolebiblioteket vil lide under denne friheten, og at eksisterende forskjeller vil øke. Hva tenker du om det?

Utdanning fikk ingen konkrete svar fra Kunnskapsdepartementet. Slik svarte statssekretær Anja Johansen (V):

– Jeg har lest opplæringslovutvalgets forslag til ny opplæringslov med stor interesse, og jeg har merket meg forslaget om at kravet om bibliotek blir videreført med språklige endringer. Departementet er i full gang med å gjennomgå de over 700 høringssvarene som har kommet inn. På bakgrunn av disse svarene vil jeg vurdere utvalgets forslag, inkludert lovforslaget om skolebibliotek. Deretter skal departementet etter planen sende sitt lovfor-slag på offentlig høring våren 2021.

Mer magisk enn i-pad.

Grunnlaget desimalsett er det nyeste og mest moderne verktøyet for dybdelæring i matematikk, beregnet for elever i småskolen. Og det er ikke skjermbasert, hvis det var det du trodde. I all sin enkelhet, er det et desimalsett bestående av kvadratkuber, staver og plater for å konkretisere titalssystemet og bygge den grunnleggende matematiske forståelsen. Det kan brukes til å visualisere ethvert regnestykke innenfor de fleste regnearter. Konkret, praktisk og moro, helt i tråd med kompetansemålene i den nye læreplanen.

Til settet følger en serie undervisningsopplegg, pluss eksempler på oppgaver. Utviklet av Gunvor Sønnesyn ved Pedverket kompetanse. Produsert i solid norsk tre. Hel ved, med andre ord.

For mer informasjon og bestilling, gå inn på www.pedverket.no

«Kjærligheten ser ikke med øynene, men med sjelen.»

William Shakespeare, engelsk dramatiker, poet og skuespiller (1564–1616)

Studier

Nytt «grønt» studie-tilbud

Fra vårsemesteret 2021 kan klimaengasjerte masterstudenter ved Universitetet i Oslo (UiO) ta et nytt engelskspråklig studium: Honours Certificate in Environmental Humanities and Sciences.

Stedsbasert læring om miljøutfordringer i Oslo, feltarbeid og klimaprojekter vil være sentralt i et nytt tverrfaglig «grønt» studium. FOTO UIO

Tverrfaglig undervisning i naturvitenskap, humaniora og samfunnsfag kombineres med praktiske prosjekter og gir 20 studiepoeng, ifølge en pressemelding fra NTB. Ursula Münster, sosi-
alanthropolog og leder for Oslo Miljøhumaniora, har ansvaret for undervisningen. Den består av

stedsbasert læring om miljøutfordringer i Oslo, feltarbeid og klimaprojekter. Tilbudet har 25 plasser og er åpent for alle som begynte på et masterprogram ved UiO høsten 2020. Søknadsfrist er 15. oktober.

Kultur

Riksteater-høst med oppdatert smittevern

Riksteatret skal på turné i høst med forestillinger for både store og små. Teatersjef Arne Nøst presiserer at smittevernet ivaretas: – Vi har hatt spesialister til stede på prøvene og tett dialog med kulturhusene for at dette skal gå bra.

Henrik Ibsens «Peer Gynt» er blant stykkene som skal ut på turné i hele Norge. Riksteatret ønsker at forestillingen skal fenge både Ibsen-

kjennere så vel som dem som møter stykket for første gang. Ole Anders Tanberg har regien.

Med «Pust» av den britiske dramatiker Duncan Macmillan bys det på en moderne kjærlighetshistorie.

Etter nesten to års suksess skal hiphop-forestillingen «Blokk til blokk» nå på turné med Riksteatret. Den handler om å vokse opp i blokk på 1990-tallet.

Det Andre Teatret legger ut på veien med Riksteatret, med «Verdens nest kuleste forestilling» for store og små. Publikum får være med og bestemme hva som skal skje, slik at ingen forestillinger blir like.

Don Martin, Jonathan Castro og «Fela» Felipe Orellana Castro er markante stemmer innen norsk rap. I «Blokk til blokk» forteller de sine historier.

FOTO MATHIAS FOSSUM / RIKSTEATERET

Forskning

Derfor strever mange elever i matematikk

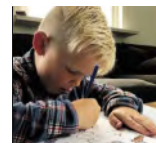
Mange innvandrere strever med matematikken på skolen. I dybdeintervjuer med fire matematikklærere fant forsker Guri Nortvedt at lærerne er mer bevisste på språkproblemer enn på kulturforskjeller, skriver forskningsmagasinet Apollon.

– Elever fra ulike kulturer viser imidlertid uenighet forskjellig. Noen oppfatter det å være uenig som uhøflig, sier Nortvedt.

Hun er førsteamanuensis ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo. Hun anbefaler at matematikklærerne og elevene lager en klasseromskontrakt for hvordan åpent diskutere matematiske problemer. Poenget er å aktivere elevene og skape rom for åpen og kritisk diskusjon.

– Dagens lærere er flinke. Vi anbefaler bare noen små justeringer. Lærerne kan ikke klare dette alene. Det handler også om de rammene som rektoren deres gir, poengterer Nortvedt.

Kryssordløsning

				B	J	T	I	O	N									
				G	O	D	O	G	T	R	Y	G	G	E				
				B	A	S	I	C	A	R	F	R	B	A	V			
				R	E	H	B	G	A	R	D	I	N	E				
				A	T	D	I	A	N	A	E	O	I	E				
				O	Y	L												
S	M	I	T	T	E	F	A	R	E	A	N	I	S	T	U	S	A	
B	R	A	K	I	A	B	S	C	E	S	S	E	M	M	Y	N		
H	Y	P	E	R	A	R	K	I	V	H	I	T	D	E	I	L	I	G
T	T	I	L															
T	E	F	V	T	A	M	G	A	I	N	F	E	R	N	O			
B	L	Y	F	R	I													
M	A	O																
O	R	K	P	E	L	O	K	I	T	N	E	N	I	E				
A	S																	
O	R	M	J	A	G	U	A	R	E	N								
B	O	D	Ø	Å	U													
G	O	D	A	R	T	E	T	E	R	I	K							
R	G	B																
I	N																	
A	S																	
T	A	R	F															

Vinnere av kryssord i nr 9

Vinnerne av kryssord er:

Siv Bredal, Oslo, og Ola Nesland, Kolsås, som hver vil motta boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer.

Danmark

Et fortittalls studenter flytter inn på Absalons Annex Hotel i København.
SKJERM DUMP FRA HOTELLET NETTSTED.

Studenter tar inn på hotell

I krisetider yter hotellbransjen i København langtidsleie til studenter.

Kokkestudenten Frederik Thorsen er førstemann som flytter inn på hotellet som har begynt å leie ut rommene sine, ifølge dr.dk, Danmarks Radios nettutgave. Han låser seg inn med nøkkeltast i sitt nye hjem Absalons Annex Hotel i København. – Med et sånt kort føles det litt som å være på sommerferie. Forskjellen er at jeg bor her, sier han til dr.dk.

– 40 andre studenter flytter inn i den nærmeste tiden, sier hotelldirektør Karen Nedergaard, Absalon Hotel Group: – Nå handler det om å tenke kreativt og se hva vi kan gjøre for å få penger i kassen.

5000,- inklusive renhold, sykkel og WiFi

Hotellene i hovedstaden hadde i juli 68,4 prosent færre bookede rom enn i fjor. Å invitere boligløse studenter inn er en måte å skape noe omsetning på, sier Nedergaard. – Det blir ikke veldig lønnsomt. Men vi vil gjerne hjelpe disse ungdommene som ikke har noe sted å bo. De hjelper også oss med å få litt liv i huset, sier hun.

Frederik Thorsen har læreplass i byen og blir boende i hvert fall i en måned for så å flytte inn i et hybelhus. Han må ut med 5000 danske kroner i måneden for hotellrommet. Det inkluderer renhold én gang i uka, sykkel og wifi. Han er veldig fornøyd: – Det er så kult å bo i København, nær arbeid, venner og alt.

– Redder ikke bransjen

Kirsten Munch Andersen, politisk direktør hos Horesta, bransjeorganisasjonen for hoteller og restauranter, synes det er en god idé.

– Bedriftene har tenkt kreativt, men det redder ikke bransjen. Prisen en student betaler, er ikke nok, sier hun.

Hotelldirektør Nedergaard mener heller ikke at dette er løsningen for alle i bransjen. For Absalon-hotellet passer det imidlertid fint: – Vi har studenter i den ene enden av huset og firestjerners hotell i den andre. Dette blir helt topp, sier hun.

Frederik Thorsen har allerede gjort seg tanker om hva hotell-tiden skal brukes til: – Jeg skal i hvert fall få lest noen bøker og ha det gøy.

Jordan

FN fordømer knebling av lærarorganisasjon

Menneskerettskontoret i FN kritiserer styresmaktene i Jordan, som har nektet lærarorganisasjonen JTS å vere aktiv dei neste to åra, melder medieselskapet Voice of America.

25. juli gjekk jordanske tryggingssstyrkar til aksjon mot kontora til lærarorganisasjonen Jordans lærarsyndikat (JTS). Den britiske avisa The Guardian skriv at rundt 1000 lærarar er arresterte, ifølgje advokatar i landet. Leiarane i organisasjonen vert ifølgje styresmaktene etterforska for økonomiske brotsverk.

Kort tid i førevegen kritiserte Nasser Nawasreh, organisasjonen sin fungerande leiar, regjeringa for å gå bort frå ein avtale om mellom 35 og 75 prosent lønsauke for lærarar i år. Regjeringa seier at landet ikkje har råd på grunn av dei økonomiske følgjene av covid-19-pandemien. Avtalen kom i stand etter ein måned lang streik i fjor haust.

Det arabiske nyhendeselskapet al-Jazeera skriv at politisk opposisjon ofte er marginalisert i Jordan, men at det dei siste åra har vore aukande protestar mot svekka levestandard, korrupsjon og at politiske reformer går sakte.

Hvem blir Norgesmester?

EN RESSURS FOR DEG SOM LÆRER
– GØY FOR ELEVENE!

Denne engasjerende og holdningsskapende kunnskapskonkurransen gjennomføres på nettet og tar opp ungdomsrelaterte tema som rus, miljø og andre spørsmål knyttet til samfunnet i dag. Dette dekker kompetansemål for 6. og 7. trinn i naturfag og samfunnsfag.

Skolequizen gjennomføres ved bruk av interaktive oppgaver og læringsressurser. Gjennom skoleåret deltar elevene i tre runder med quiz. I mai kåres vinnerne, som premieres med en opplevelseshet for hele klassen.

Deltakelse og bruk av læringsressursene er gratis.

INFORMASJON OG PÅMELDING:
norgesmester.juba.org

Juba™

"Hvem blir norgesmester?" driftes av Junior- og barneorganisasjonen Juba med støtte fra Helsedirektoratet.

– Blå plastposer i taket ble en stor suksess! Slik fikk vi vist frem hvor mye plast vi faktisk bruker, sier Anett Holmvik.

Fjerner giften i barnehage

Et tak fullt av blå poser med skotrekke ble starten på arbeidet med å fjerne plast- og miljøgifter i Den Blå Appelsin Kanvas-barnehage.

TEKST OG FOTO Julie Messel

– Vi samlet alle de blå skotrekke i plastposer og hengte dem opp i taket. Etter noen uker var taket fullt. Barna fikk selv se hvor mye det egentlig var snakk om. Det gjorde inntrykk, sier barnehagelærer Anett Holmvik.

Hun jobber i den private Kanvas-barnehagen Den Blå Appelsin, på Nordstrand sør i Oslo. Barnehagen teller 60 barn og 16 voksne. Holmvik er over middels opptatt av miljøet og har fordypning i bærekraftig utvikling gjennom barns medvirkning

fra Høgskolen på Vestlandet. Hun er svært opptatt av fagfeltet.

For et par år siden begynte hun for alvor å lure på hvordan de skulle bli kvitt de blå skotrekke som foreldre brukte ved henting og levering. I vintermånedene töt det over av trekkene.

– Vi kunne jo egentlig bare sende ut en e-post til foreldrene om at fra nå av var det slutt på de skotrekke, nå må folk ta av seg på bena isteden, forteller Holmvik.

Men pedagogen i henne syntes ikke det var noen særlig god idé å bare slutte, uten å bruke anledningen til å lære noe. Løsningen ble å vise frem søpla, heller enn å gjemme den bort. All plasten i taket ble en snakkis, både i barnegruppa, blant de ansatte og foreldrene.

– Å vise frem har større påvirkning enn jeg trodde, sier Holmvik.

Barn er særlig sårbare

Undersøkelser viser at norske barn utsettes for store mengder miljøgifter i barnehage og på skolen.

I Den Blå Appelsin Kanvas-barnehage brukes barnas nysgjerrighet i kampen mot plast. Siden 2018 har de vært en av åtte pilotbarnehager i prosjektet «Plast- og giftfrie barnehager», et samarbeid mellom Private Barnehagers Landsforbund og Naturvernforbundet. Målet er å redusere bruken av plast og mengden miljøgifter i barnehagene.

– Vi er svært bekymret for den miljøgiftcocktailen norske barn utsettes for, sier Janne Melbye Gillgren i Naturvernforbundet.

– Barn har mindre kroppsmasse å fordele giften på og er derfor ekstra sårbare for miljøgifter, forklarer hun.

Gillgren viser til en undersøkelse gjennomført i fjor, som påviste 110 kjemiske forbindelser utover selve plast- og gummimaterialet som ble funnet i

Barnehagelærer Anne Marie Dominguez viser frem bilbanen som er tegnet på baksiden av en utbrettet pappeske.

I den Blå Appelsin er alle poser til skiftetøy og skittentøy av gjenbrukskvalitet. - Vi bruker ikke plast til dette, sier Holmvik.

Barnehagelærer Anett Holmvik er opptatt av bærekraftig utvikling: - Det handler om å lære barna å ta vare på naturen, sier hun.

agen

et utvalg norske barnehager.

- Vi fant miljøgifter med dokumentert farlige egenskaper, som ftalater, klorparafiner og fosfororganiske flammehemmere, forteller hun.

Det ble også påvist flere stoffer som kan gi kraftige kontaktallergier og astma.

En annen undersøkelse utført av Private Barnehagers Landsforbund i 2018 viste dessuten at 60 prosent av de private barnehagene i Norge har falldekket av plast i uteområdene.

- Miljøgifter og plastforurensning er to av vår tids store miljøutfordringer. De påvirker helsen og miljøet for alle. Små barn er spesielt sårbare, sier Gillgren.

Hun mener et innemiljø fritt for forurensning er spesielt viktig i Norge, hvor vi vinterstid bruker mye tid inne.

- Mange tror at løsningen på innemiljøproblemer er mer ventilasjon eller en helt ny barnehage.

Men heldigvis kan mye gjøres med enkle tiltak og uten store kostnader, sier Gillgren.

Naturvernforbundet har laget en oversikt mynnet på barnehagene hvor de lister opp mulige tiltak som vil minske bruken av unødig plast og farlige giftstoffer (se boks til høyre). Nå har de også utarbeidet tilsvarende for skoler og skolefritidsordninger. Det kan dreie seg om riktig bruk av leker og renholdsmidler, eller hva man bør tenke på ved innkjøp av nye produkter eller ved bygging og vedlikehold av barnehager.

- Barnehagen har en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn, sier Gillgren.

Ikke alltid smart med gjenbruk

Barnehagelæreren fra Vesterålen byr på kaffe i pauserommet hos Den Blå Appelsin. Utenfor er det lek og latter i barnegruppene.

Tips for å redusere miljøgifter i barnehagen:

- Ta bort gamle plastleker som baller, badeender, dukker og små plastfigurer. Luk spesielt vekk plastleker som lukter plastikk/kjemisk og som kjennes klissete eller glatte.
- Gamle mobiltelefoner/tastaturer og datamaskiner er ikke leker og skal ryddes vekk.
- Rydd vekk alt av elektronisk leketøy når det ikke er i bruk.
- Barn burde ikke leke med gammel mykplast, kunstskinnvesker eller -belter, smykker, eller byggmaterialer.
- Vask alle tekstiler før bruk.
- La nye møbler «hvile» og luftes før de tas i bruk.
- Sjekk og følg myndigheters kostholdsråd om miljøgifter.
- Kjøp mat pakket i kartong eller som er fryst, heller enn på hermetikkboks.
- Bytt ut tallerkener i plast med rustfritt stål eller porselen.
- Bytt ut kjøkkenredskaper av plast med tre- og metallredskaper.

Tips til bedre luftkvalitet:

- Bruk klær tilpasset årstiden.
- Ha spylemuligheter for støvler og klær ved inngangsdøren.
- Påse at skaptopper og gulv ikke brukes til lagerplass som hindrer rengjøring.
- Dekk til lekekasser med lokk slik at lekene ikke støves ned.

Kilde: Naturvernforbundet

I kjøkkenhagen lærer barna tålmodighet. Matproduksjon trenger omsorg, sier Anett Holmvik.

Barnehagelærer Anett Holmvik bak Maja og Herman. Å kaste søppel i naturen er strengt forbudt, sier fireåringene i barnehagen Den Blå Appelsin.

Gjenbrukskasse til fredagens tegneark. Da lærer barna på en kreativ måte å bruke opp papiret.

I løpet av de siste to årene er de blitt langt mer bevisste på både hvor mye de bruker og hva de bruker, forteller hun.

– For meg var det en vekker at vi kanskje hadde ting som slettes ikke er leker. Det var gjenstander som var goy å leke med, men hvor plasten eller materialet antakeligvis inneholdt stoffer som vi ikke skal ha i en barnehage, sier Holmvik.

Gjenbrukstankegangen er ikke alltid forenelig med ambisjonen om å holde miljøgifter unna barnehagen. Barn bør ikke leke med gammel elektronikk som mobiltelefoner og tastaturer, og det å handle inn litt ekstra på loppemarked er ikke alltid en god idé.

– Da skal man sjekke lukt og kvalitet nøye, sier Holmvik.

Ifølge Naturvernforbundet bør alle plastleker produsert før 2007 bort. Det året ble regelverket for hvilke kjemikalier det er lov å bruke i leker, strammet inn. Om lekene lukter plastikk eller kjemisk, eller kjennes litt klissete eller glatte ut når du tar på dem, kan det være tegn på miljøgiften ftalater, et stoff som kan forstyrre hormonsystemet. Et råd kan være å se etter CE-merket, som er en indikator på at produktet er godkjent for det europeiske markedet. Men også hos Naturvernforbundet presiserer de at de ikke forventer at barnehagene har penger til å kjøpe alt nytt, og de mener ikke at man skal kaste alt man har. Derimot kan man skifte ut over tid.

– Vi er ingen plastfri barnehage, men vi er opptatt av å rydde og sjekke hva vi har. Det gjelder jo ikke bare leker og innhold til ungene, men også utstyret på kjøkken og pauserom, sier Holmvik.

Økologisk glitter

For henne handler imidlertid bærekraftig utvikling i barnehagen om langt mer enn bare å kvitte

Vis frem søppelet, ikke gjem det bort: Kunstverk av søppel, plukket av barna.

seg med unødige plastleker.

Hun siterer rammeplanen som sier at i norske barnehager skal ungene lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Det handler om å vise frem, og om å snakke om det barna opplever og ser. Det handler om tålmodighet og om forbruk.

– Vi fikk en liten aha-opplevelse da vi i forbindelse med karneval oppfordret ungene til å ta med egne klær hjemmefra, som vi sammen kunne sy om og dekorere, i stedet for at folk skulle kjøpe nye kostymer, forteller hun.

Ungene hadde med gamle kjoler og T-skjorter, som de selv fikk dekorere med glitter blant annet.

– Det resulterte i at vi hadde glitter overalt i uker og måneder senere. Det var en tankevekker. Det hjelper ikke å tenke gjenbruk om vi ikke også tenker på hvordan vi gjør det.

Nå er det tradisjonelle glitteret laget av mikroplast og aluminium byttet ut med en langt dyrere, men økologisk variant.

De har også redusert bruken av papirark. Alle tegninger og ark som ikke tas med hjem eller legges i skuffen i løpet av uka, går rett i gjenbrukskassa.

Fredag brukes ingen nye ark, men ungene får forsyne seg av ark fra kassa.

– Det bidrar til kreativitet. Kan jeg klippe ut dette, kan jeg fortsette å tegne på denne? Kan vi samarbeide om denne tegningen, hva om jeg bruker den opp ned? forklarer Holmvik.

Nett og tøyposer

Dessuten er ikke alt søppel. Å plukke søppel kan også være en kilde til kunstnerisk utfoldelse.

– Vi plukker søppel, men vi kaster den ikke i søppelkassa utenfor barnehagen med en gang. Noen ganger lager vi ting av den, stiller den ut og viser den frem, sier Holmvik.

Poser til matinnkjøp og skiftetøy er erstattet av nett og poser i tøy, slik at forbruket av plastposer går kraftig ned. I tillegg har de laget kjøkkenhage for å vise barna at maten vokser opp av jorda, og ikke bare «vips, finnes i butikken».

– Omsorg og tålmodighet må til for at det skal gro. Det er også et viktig element i tanken om bærekraftig utvikling, sier Holmvik.

– Bærekraftig utvikling er et viktig tema for oss. Dette henger også sammen med rammeplanen, som sier at barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen, sier Christine Klippenvåg Nordgård, rådgiver i Private Barnehagers Landsforbund.

– Svært mange barnehager har uteområder med gummi- og plastmaterialer. Hva synes dere om dette?

– Vi ser av statistikker fra samarbeidspartnere at ulike typer plastdekker er populært. Inntil nå har det vært en utvikling vi ikke er så begeistret for. For mange barnehager er det praktisk, man slipper kanskje slitasje og det blir mindre rengjøring når sand og grus reduseres, men det er for lite forskning på hvilke skader og konsekvenser plast og miljøgifter gir, sier hun og etterlyser nasjonale retningslinjer og forskning.

– For å få til en systematisk endring på dette må det tas grep fra myndighetenes side. Vi lener oss alltid på offentlig godkjent informasjon, og ikke for det finnes tilstrekkelig forskning og anbefalinger, vil dette endres, tror hun.

Redd Barna

Gratis **digitalt** undervisningsmaterie

KLIMA

FATTIG/RIK

FRED

Det magiske klasserommet
5.-10. trinn

FLYKTNINGER

**IKKE-
DISKRIMINERING**

Rettighetsslottet
1.-4. trinn og
de eldste i barnehagen

BARNAS RETTIGHETER

**Spennende
læring gjennom
tegneserier, filmer,
sanger, spill
og quiz.**

Bli kjent med Redd Barnas digitale undervisningsmaterie
om barns rettigheter og FNs bærekraftsmål i Norge og verden!

reddbarna.no/rettighetsslottet og reddbarna.no/klasserom

Materiellet er forankret i kompetansemål i flere fag og i rammeplanen for barnehager.

Klassekart-arbeid i en fei

Jacob Weidel så hvor mye tid lærerne brukte på å sette opp klassekart. Nå har han og broren utviklet en digital generator for å løse problemet.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Dataløsningen har fått navnet «KlasseGeneratoren» og er testet ved flere skoler, deriblant Ullern videregående skole i Oslo.

– Det er mye mer effektivt og en stor forenkling for oss lærere, sier Steinar Horten.

Han er klassekontakt for Jacob Weidel (17), som sammen med storebror Christian Gunerius Weidel har utviklet Excel-løsningen. Nå klikker de seg inn på pc-en for å vise hvordan det fungerer.

– Liker du Excel?

Jacob lyser opp og smiler: – Ja, veldig godt. Da jeg begynte å programmere i Excel, hadde jeg lyst til å lage noe som var nyttig for flere, sier han.

Ny læringspartner

Jacob går andreåret på Ullern videregående skole, som i alt har 950 elever og 138 ansatte.

– Jeg har koronainspeksjon, sier en lærer som haster forbi i gangen mens hun drar på seg en gul vest.

– Hva betyr det? spør jeg Jacob.

– Blant annet at vi på andreåret ikke kan være i kantinen når de fra de andre trinnene er der. Alle trinn har egne tider, forklarer Jacob.

Jacob begynte å programmere i ungdomsskolen. Han fant ut at lærerne brukte mye tid på å sette opp klassekart og tenkte det var noe han kunne forenkle. I tillegg til å lage klassekart la han inn variabler, slik at de som ikke burde sitte ved siden av hverandre, heller ikke ble satt sammen.

– I den siste versjonen har vi også lagt inn en funksjon som gjør at alle elever får ny læringspartner ved nytt klassekartoppsett, forklarer Jacob.

«Da jeg begynte å programmere i Excel, hadde jeg lyst til å lage noe som var nyttig for flere.»

Jacob Weidel, elev

Lærer Steinar Horten bruker dataløsningen som elev Jacob Weidel har laget.

Han har selv erfart at det å få ny sidekamerat kan være nyttig for både egen læring og utvikling.

– Man jobber ulikt med ulike folk, sier han.

Lærer Steinar Horten benytter seg av data-løsningen brødrene Weidel har utviklet og viser hvordan han enkelt legger inn antallet pultler, om to og to skal sitte sammen og så fordeler klasselisten seg tilfeldig i klasserommet.

– Jeg kan manuelt flytte på elever hvis jeg vet at det for eksempel er én som trenger å sitte langt frem i rommet for å se bedre, sier Horten.

Brødrene brukte sommerferien

Storebror Christian er i militæret, men i ferien laget brødrene en nettside for «KlasseGeneratoren». Der finnes mer informasjon og opplæringsvideoer i hvordan bruke programmet.

– På nettsiden har vi også lagt inn kontaktinformasjon og andre opplysninger de som kjøper programmet etterspør, forteller Jacob. Nå selger Weidel-brødrene lisenser til skoler. For 2700 kroner får de tilgang til generatoren.

– Kommende oppdateringer følger da med. Vi hadde litt uflaks med lanseringen. Skolene har litt mye å tenke på nå i disse koronatider, sier Jacob.

Pappa på laget

Firmaet Weidel Consulting har fått med seg pappa på laget slik at regnskap blir ført oppskriftsmessig. Beregninger de har gjort, viser at en skole på størrelse med den Jacob går på kan spare 208 arbeidstimer i året ved å bruke generatoren.

– Hvis 42 skoler tar den i bruk, har vi beregnet at de vil spare like mye tid som seks årsverk, sier den unge gründeren.

Han anslår arbeidet bak til om lag 400 timer.

– I tillegg har jeg nok brukt like mye tid på å tenke ut løsninger. Men det er gøy å lage noe som en ser blir brukt, sier han.

– Det er flott med elever som viser initiativ og finner gode løsninger vi ikke visste at vi trengte, mener lærer Horten.

Fyrstikkbakken 14 søker lærere med stor tro på neste generasjon.

Med mål om å lage landets hyggeligste naboskap på Bryn får **ålreite** folk kjøpe først. Nå leter vi etter de som evner å se det beste i andre.

Meld interesse på:
Fyrstikkbakken14.no

Fyrstikk bakken 14

Man får mer sammen.

Lav bemanning og høye overskudd i PBL-lederens barnehager

Barnehagene til styrelederen i Private barnehagers landsforbund hadde gjennom flere år lavest bemanning av de største private barnehager i Oslo. PBL mener driften har vært innenfor lovverket.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Økernly barnehage i Oslo brukte for lite penger på bemanning i 2014. Det er den endelige konklusjonen fra Utdanningsdirektoratet i en klagesak som har pågått helt siden 2017. PBL er uenig og vil nå bringe saken inn for Kunnskapsdepartementet. Saken er pikant for arbeidsgiverorganisasjonen ettersom styreleder i PBL, Eirik Husby, er medeier i Økernly barnehage. Han eier også en barnehage til i Oslo, Stålverkskroken barnehage.

Statistikken viser at begge de to barnehagene har vært blant barnehagene i Oslo med lavest bemanning. Samtidig har de vært de mest lønnsomme barnehagene i konsernet til Husby.

Tre millioner i årlig overskudd

Økernly barnehage startet opp i 2011 og Stålverkskroken barnehage i 2014. De har 160 barnehageplasser til sammen, noe som har gitt årlige inntekter på rundt 30 millioner kroner gjennom offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Barnehagene driftes gjennom Økernly barnehagedrift AS og har siden oppstarten levert et samlet overskudd på 16,5 millioner kroner.

I årene 2015–2017 satt selskapet igjen med tre millioner kroner i overskudd hvert år. Svært få av Norges omkring 3000 private barnehager har så høye overskudd år etter år.

Husby sier overskuddene handler om flere ting. Barnehagene har hatt unge ansatte med lav ansiennitet og dermed lave lønns- og pensjonskostnader. I tillegg var kapitaltilskuddene høye i perioden, og nye barnehager har lave vedlikeholdskostnader.

– Dermed har årsresultatene blitt bra. Nesten alt er blitt stående igjen som egenkapital i selskapet, og den er vi glade for at vi har bygget opp som en trygghet for både barn og ansatte, sier Husby.

Blant de aller lavest bemanna i Oslo

Bemanningsstallene viser at begge barnehagene gjennom flere år har hatt den laveste bemanning

gen av alle barnehager i Oslo med over 75 barn. Det er kun barnehagen tilknyttet den franske skolen som har hatt lavere bemanning.

I årene 2014, 2015, 2016 og 2017 var begge barnehagene til PBL-styrelederen på «topp tre»-listen over store barnehager med lavest bemanning i Oslo. Barnehagene hadde da 6,9 barn per årsverk i grunnbemanningen.

Blant de over 300 kommunale barnehagene i Oslo finnes kun seks eksempler på barnehager som i ett enkelt år har drevet med mer enn 6,9 barn per årsverk. Ingen av de kommunale barnehagene har hatt så lav bemanning gjennom flere år.

Lavere etter bemanningsnorm

Først da bemanningsnormen ble innført i 2018, ansatte eierne flere folk, slik at de to barnehagene nå ligger nøyaktig på kravet i den nye bemanningsnormen, som er 6 barn per årsverk. I samme periode ble overskuddet i barnehagene mer enn halvert.

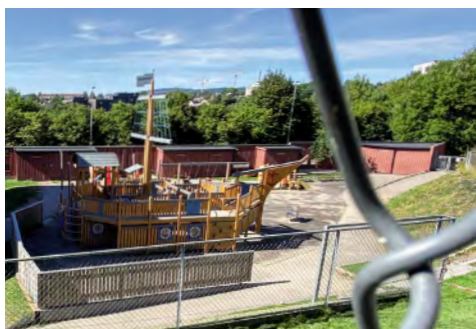
– En del av det handler om innføring av bemanningsnorm, men det er ikke alt. Det handler også om at barnehagen er i en annen driftsfase, med mer vedlikeholdskostnader og høyere lønnsutgifter, sier Husby om de reduserte overskuddene.

De to Oslo-barnehagene har i de fleste årene hatt høy pedagogtettethet, og de har også fått gode tilbakemeldinger i foreldreundersøkelsen. Husby sier de har drifet med en bemanning som har vært ganske gjengs i sektoren.

– Og private barnehager har hatt noe flere barn per voksen enn kommunale barnehager, sier han om bemanningssituasjonen i de to barnehagene for noen år tilbake.

– Dere måtte vel ikke følge samme bemanning som alle andre private, dere kunne valgt å øke bemanningen med ønske om å gi enda høyere kvalitet?

– Kvalitet handler ikke bare om bemanning,

Stridens kjerne: Økernly barnehage, som Oslo kommune mener hadde for lav bemanning i 2014. Fylkesmannen og Utdanningsdirektoratet støtter kommunens krav om tilbakebetaling av støtte. FOTO KRISTIN SLOTTØY

● Dette er saken

- I 2017 krevde Oslo kommune tilbakebetalt 800.000 kroner fra den private Økernly barnehage fordi kommunens tilsyn konkluderte med at det var brukt for lite penger på bemanning i 2014.
- Styreleder i PBL, Eirik Husby, er en av eierne av barnehagen.
- PBL og eierne har hele veien bestridt tilsynsresultatet. PBL mener en rekke innkjøpte tjenester fra den sentrale staben i barnehagekonsernet bør regnes som personal-kostnader i den enkelte barnehage. De mener også lave personalkostnader kommer av mange ansatte med lav ansiennitet.
- Både Fylkesmannen i Oslo og Viken og Utdanningsdirektoratet har gitt kommunen medhold og opprettholdt tilbakebetalingskravet.
- Eirik Husby eier og driver 14 barnehager sammen med Egil Nicolaysen. Ifølge skattemeldingene hadde Husby en skattbar inntekt på 4,8 millioner kroner i 2018 og en ligningsformue på over 50 millioner kroner.

PBLs styreleder og barnehageeier Eirik Husby bestrider kravet fra Oslo kommune om tilbakebetaling. Konflikten kan ende i retten.

ARKIVFOTO HANS SKJONG

og den vurderingen gjorde vi aldri. Nå må du ikke fremstille det som at jeg er motstander av bemanningsnorm, for det er jeg ikke. Men jeg kan ikke si annet enn at vi vurderte ikke å øke bemanningen den gang.

– Med overskuddene dere hadde ville dere vel hatt råd til høyere bemanning?

– Ja, det hadde vi, men jeg mener vi har levert høy kvalitet uansett.

– I tråd med lovverket

PBL har støttet sin egen styreleder gjennom to klageinstanser, men uten å få medhold. Eirik Husby har meldt seg inhabil i organisasjonens behandling. PBL mener det er viktige prinsipielle sider i saken som nå må avklares av Kunn-

saksdepartementet, og at driften i styrelederens barnehage har vært innenfor lovverket.

– At barnehagen gjennom denne første driftsfasen hadde noe lavere grunnbemanning enn gjennomsnittet, var i seg selv ikke i strid med lovverket. Mange barnehager har også prioritert å bruke penger på andre ting, som flere pedagoger, skriver kommunikasjonsdirektør i PBL, Marius Iversen, i en e-post.

Avviser «urimelige innsparinger»

Økernly barnehage brukte rundt tre millioner kroner mindre på bemanning enn snittet i de kommunale barnehagene i 2014, ifølge Utdanningsdirektoratet. PBL mener at 65 prosent av dette avviket skyldes andre forhold enn beman-

ningstetthet, og de mener derfor det ikke er snakk om «urimelige innsparinger», slik direktoratet konkluderer.

Marius Iversen viser til at det var kommuner som drev med enda lavere bemanning i sine barnehager enn Økernly på denne tiden. PBL mener barnehagene må ha en viss frihet til å organisere driften, så lenge de følger regelverket og har god kvalitet på tilbudet.

– Muligheten til å organisere tilbudene på litt forskjellige måter er en av styrkene til denne sektoren og har gitt oss den kvaliteten og det mangfoldet vi har i dag. Vi tror ikke en ensretting på dette området er veien å gå for å utvikle denne sektoren videre, skriver Iversen.

Folkehøgskule i pandemim

Det nye koronaviruset stengde Sunnhordland folkehøgskule i mars. Fem månadar seinare er skulen igjen open, men mykje er annleis.

TEKST OG FOTO Heidi Hjorteland Wigestrland

Det er heilt stille på skuleområdet, og vinden suser i treet den fjerde dagen i det nye skuleåret, 27. august. Alle dei 102 elevane er i ei slags karantene. Ingen får forlata skulen for å handla i butikken. Dei tilsette, rektor Mona Økland inkludert, må handla og henta pakkar for elevane.

– Det er ikkje berre enkelt for oss gamlingar å finna fram til alle produkta på dei unges handlelister. Burn til dømes. Men me lærer etter kvart, seier Mona Økland og smiler lurt.

På kontoret hennar står to velfylte handleposar som snart skal leverast. Utanfor kontoret passerer ein elev med munnbind.

– Alle med vond hals og snue skal gå med munnbind, forklarar Økland. Forkjølte elevar må halda seg på romma sine. Der får dei mat servert på døra. Dei tilsette syter for å få sjuke elevar til legevakta for korona-testing.

Mona Økland fortel at det har vore veldig travelt å planleggja for eit skuleår i koronamodus, men gleda over å få opna skulen att, overgår alt. Skulen

har auka bemanninga for å ha nok kapasitet til vask på internat og kjøkken. Det er kjøpt inn store mengder handsprit og munnbind.

Heile tida må Økland følgja med på styremaktene sine smittevernsreglar, som er i stadig endring. Ho har òg regelmessig kontakt med kommuneforvalteren i Kvinnherad.

Fryktar masseutbrot ved skulen

– Eg ser fram til dag ti og skuledagane då ein kan opna meir opp, så sant det ikkje blir oppdaga koronasmitte, seier rektoren.

Hennar største frykt er å få mange koronasjuka på skulen. Skulen sette difor i gong tiltak i god tid. Alle foreldre og elevar fekk brev, e-post og sms der dei blei oppmoda om at dei i to veker før skulestart heldt seg mest mogleg i ro, saman med sine næraste. Dei blei også råda til å køyra eigen bil til skulen viss det var mogleg. Kvar elev fekk tildelt eit eige hefte om smitteverntiltak på skulen då dei kom.

Storsamlinga i amfi blei avlyst. Vanlegvis får foreldra vera saman med elevane heile første skuledag. I år fekk dei berre vera med inn på eleven sitt rom for å pakke ut. Etterpå fekk dei ein kopp kaffi og ein bagett i handa, før det var farvel.

Mona Økland tippar at den årlege haustfesten i oktober også blir avlyst. Det viktigaste for rektor er å sikra elevane ein best mogleg skulevardag. Folkehøgskule skal vera ei kjelde til glede, venenskap og lærdom, understrekar ho.

– Det er ikkje bra å bli sitjande inne på rommet sitt med ein pc, slår ho fast.

Økland ser tilbake på månadane med nettskule i vår og kan slå fast at folkehøgskule på nett, det er for tamt.

– Så eg håpar ikkje me kjem dit igjen.

– Hald saman i ti dagar!

Elevflokkene er delt inn i to grupper som ikkje får ha kontakt med kvarandre før ti dagar inn i skuleåret. Dei femti som har lov til å henga i hop,

Etter vaskinga viser rektor Mona Økland kvar Amilde Woie skal kasta søppelet.

Fakta

Sunnhordland folkehøgskule i Kvinnherad kommune, Vestland fylke, blei grunnlagt i 1914. 102 elevar går her.

Skulen har seks linjer: musikk, speldesign, Game Art Design, kunstlinje, skodespelarlinje og musikkproduksjon.

Mikkel Almendral (t.v.) og Oskar Lindquist, begge frå Oslo, lar ikkje ein skule i pandemimodus leggja nokon dempar på gleden over å ha begynt på folkehøgskule.

Det er for tida uvanleg mykje luft mellom folkehøgskuleelevane. Her er Ingmar Fraser (t.v.) frå Storbritannia og Daniel Englund frå Asker.

Folkehøgskuleåret i pandemitid blir litt som ein husmorskule. Her lærer Amilde Woie å vaska bad.

skal heller ikkje vera for tett på kvarandre. Det betyr null klemming. Skulen har ikkje internatbygg til å dela gruppene etter linjer, men regelen er at berre elevar frå same linje skal dela bad.

– Ein folkehøgskule utan klemming, går det?

– Me greier jo ikkje følgja med på alt, men rådet er at elevane skal halda avstand. Men det er jo alltid nokre som blir kjærastar. Mitt råd til dei er å halda saman i minst ti dagar, seier Økland med glimt i auget.

Vanlegvis samlast alle i matsalen. Nå er det to bordsetningar til kvart måltid. Berre elevar som går på same linje, får sitja ved same bord. Alle har fast plass og sit med ein ledig stol mellom seg. Den varme lunsjen er borte. Førbeles må elevane smøra seg matpakke til føremiddagsmat under frukosten.

Utanfor døra til spisesalen er det sett opp nye vaskar, og det er ikkje langt mellom handspriten i området. I normale tider er denne salen ein mykje brukt sosial arena utover ettermiddagane og kveldane.

Dei kjøkkentilsette ved folkehøgskulen er truleg dei som kjenner smitteverntiltaka aller mest.

– Ja, det er nesten dobbelt så travelt, for me må heile tida vaska og sprita mellom kvar gruppe som har vore i matsalen. Til middagen auser me opp mat til kvar elev. Vil dei ha ein ekstra porsjon, må dei finna ein rein tallerk, det nyttar ikkje å stilla seg i køen med ein brukt tallerk, forklarar kjøkkenleiar Nina Monssen.

Vaskekurs

Tre gutar frå Austlandet tek nista ute i sola. Dei tykkjer starten på skuleåret har vore kjekk til trass for restriksjonane. Nye vener har dei også fått, blant dei femti dei har lov til å vera saman med.

– Handvask har me jo drive med i månadsvis, så det kan me, slår Max Kranstad frå Oslo fast.

På kveldstid kan elevane som høyrer til same gruppe, møtast i ei løe. Skulen har også lagt til rette for fysisk aktivitet som volleyball.

Inne i matsalen er det langt mellom borda det

sit elevar ved. Fire gutar får venleg, men bestemt beskjed av rektor om å leggja vekk mobiltelefonane på grunn av smittevernsreglane.

Amilde Woie kjem forbi. Ho skal ha kurs i å vaska bad. 19-åringen frå Jessheim tykkjer det er litt leit at ikkje alle får eta saman og at mykje av det sosiale er tona ned. Ho har likevel fått nye vener og gler seg til resten av året.

Folkehøgskule i koronatid betyr mykje vasking for tilsette og elevar.

– Alle lærarane har vore på kurs for å læra å vaska bad. Nå kursar me elevane som alltid har hatt ansvar for vask av eigne bad og toalett. Før tok me for gitt at dei kunne vaska, det kan me ikkje nå. Alle fellesareal blir vaska oftare enn før, både av elevar og tilsette. Kontaktpunkt som dørhandtak og lysbrytarar blir regelmessig tørka over, fortel Mona Økland.

No lever ho i håpet om at avslutninga i mai kan skje i nokolunde gamal stil, med liv og røre blant elevar og foreldre.

Petit

Hilde Eskild

Tilbakeblikk

For 50 år siden
Eit etisk spørsmål

Ein skoledirektør kom til oss med eit hjarte-sukk. Han fortalte at det gong på gong hender at lærarar søker postar, blir tilsette og svarar at dei tek imot posten. Ei tid etterpå seier dei opp fordi dei har fått ein annan post som dei heller vil ha. Skoleinspektør og skolestyre som trudde dei var sikra lærarar for komande skoleår, står hjelpelause og må finne ei løysing i all hast.

Norsk Skoleblad
nr. 38/1970

For 25 år siden
Første ordinære
EI-kongress

800 delegater og 200 observatører markerte i noen hektiske juli-dager at lærere over hele verden kan forenes om felles oppgaver. [...] Man hadde lagt kongressen til Harare, hovedstaden i Zimbabwe, og mange var nok skeptiske til hvordan Zimbabwes lærerorganisasjoner ZIMTA, ZITU og ZESSCWU skulle takle denne gigantiske oppgaven. Det var ubegrunnet. Selve kongressen ble avvirket på en meget profesjonell måte med president Robert Mugabe som det naturlige midtpunkt under åpningen.

Skolefokus
nr. 15/1995

ILL. FOTO: PETREKOD/ISTOCK

«Jeg fant en hitthorie i løthe lufta!» lespet den lille ballerinaen med donaldplaster i panna.

Venninna med sommerfuglgenser nikket ivrig. «Vil du høre?» spurte de meg. Det ville jeg. Ballerinaen satte i gang:

«Det var en gang en trollmann som hette Lamian og en kanin som hette Snufthekraft.» «Nei, Knut», protesterte venninna. Men det ble Snufthekraft. Et klart valg fra den som manglet fortenner.

Det var en laaaang historie. Snufthekraft snuste i skogen etter regnbuestein. For å finne den, måtte han finne ulven. Men! Da! Kom! Løvekongen! «Løvekongen var egentlig død,» sa ballerinaens muntre sidespark. «Han ble overkjørt av en bil.» Ballerinaen lot seg ikke affisere. Det var nemlig en sånn død med en konkurranse. Den som kom først til himmelen ble levende igjen. Og løvekongen ble skylt inn i himmelen på en stormbølge i havet, og da vant han, og da kom han til skogen igjen. Vips! Levende! Dette gledesbudskapet ble understreket med piruetter og hopp med telemarknedslag.

Endelig fant Snufthekraft ulven langt inne i skogen. «Men ulven var død, for det brente i skogen.» Sidesparket ga seg ikke. Det gjorde ikke ballerinaen heller. Snufthekraft sang nemlig en sang for ulven og danset opp og ned, og da begynte alle regnbuesteinene inni magen til ulven å skinne. «Og da kuttet de opp magen og tok alle steinene

Hilde Eskild
lærer, forfatter og forteller
FOTO: SONDRERTRANSETH

ut, og det var så mange at alle i verden hadde én til hver. Ja!» jublet ballerinaen og klemte venninnen sin. Nå ble det en liten fnisepause i fortellingen.

«Snufthekraft hadde ikke ingen regnbuesteiner!» Fnisingen tok en brå slutt idet alvorret igjen meldte seg hos sommerfuglvenninnen. «Nei, men da fådde hun en! Av! Løvekongen!»

«Jaaaaa!»

De to venninnene løp rundt i yre små sirkler. Så kom de helt inntil meg. Ballerinaen stirret meg grundig inn i øynene, og med ti centimeters klar-ring mellom ansiktene våre lespet hun: «Thnipp, thnapp, thnute, thå var Thnufthekraft ute!»

Og det var de to venninnene også. I full fart og full fnis.

Jeg satt igjen med 1001 spyttperler i håret og ansiktet og syntes verden var magisk. Heldige meg som får besøke barnehager av og til! Hver gang blir jeg minnet på hvor viktig det er å la seg begeistre, både av seg selv og hverandre.

La deg fortrylle og vær fortryllende! Det gjør verden bedre.

Stopp for skulepatruljen

Med flagg i handa har utvalde skuleelevar hatt ansvaret for å løse medelevar trygt over trafikkerte vegar i nærare 70 år, slik som denne guten på Drammensveien i Oslo i 1962. Men no har organisasjonen Trygg Trafikk avgjort å ikkje lenger leggje til rette for skulepatruljane, mellom anna ved å tilby utstyr og materiell. Ei av årsakene er at trafikken er mykje meir komplisert enn før, skriv organisasjonen på nettsidene sine. Organisasjonen tilrår i staden at skulane utviklar soner med liten eller ingen trafikk eller at dei nyttar vaksne trafikkvakter. Samtidig understrekar Trygg Trafikk at det ikkje har vore meldt om ulukker i samband med skulepatruljane i åra som er gått sidan dei vart oppretta i 1952.

FOTO RANDOLF KURE/OSLO MUSEUM **TEKST** HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

Aktuell bok OMTALT AV Ståle Johnsen

Grundig gjennomgang av mobbeloven

**Mobbeloven -
Opplæringslovens
kapittel 9a og god
praksis**

Av Erling Roland
Fagbokforlaget 2020
164 sider

I 2017 vedtok Stortinget en endring av kapittel 9A i opplæringsloven, den såkalte «mobbeloven». Loven skal sikre elevene retten til et trygt og godt skolemiljø, og på vegne av staten skal Fylkesmannen føre tilsyn med skolene.

I vår er det kommet en bok som omhandler mobbeloven, skrevet av professor i spesialpedagogikk Erling Roland, en av de første i Norge som utførte vitenskapelig forskning på mobbing.

«Lovendringen kan bli svært positiv, men det finnes noen snubletråder», skriver Roland i innledningskapitlet. Mange har sterke meninger om kapittel 9A, og boka inneholder kritikk av kapitlet. Samtidig ønsker Roland å vise eksempler på det han mener er god praksis i mobbesaker.

Når det kommer klager fra elever eller

foresatte, skal Fylkesmannen undersøke om skolen har oppfylt «aktivitetsplikten», som innebærer å følge med, gripe inn, varsle rektor, undersøke saken og iverksette tiltak. I boka undersøker Roland hvor klart Fylkesmannens regelverk er.

Han kritiserer blant annet lovproposisjonens uklarhet når det gjelder skolens undersøkelsesplikt etter at en mobbesak er meldt til rektor (s. 95 i boka).

Det står for eksempel at «skolen skal innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd», mens det i neste

setning står at undersøkelsesplikten ikke handler om å «fremskaffe bevis for eller mot at det har skjedd krenkelser eller mobbing». Fakta må øyensynlig forstås som noe annet enn bevis, skriver Roland.

Han omtaler denne teksten om undersøkelsesplikten som uklar og til dels selvmotsigende, før han gjennom utførlige eksempler beskriver hva skolene bør undersøke og hvordan de bør gjøre det.

Boka er primært skrevet for lærerstuderenter, lærere, rektorer, assisterende rektorer/inspektører og andre mellomledere i skolen.

Aktuell bok ANMELDT AV Finn Stoveland

Også fotballtrenere trenger pedagogiske egenskaper

«Av alt uviktig i livet er fotball det viktigste». Dette uttalte pave Johannes Paul II (1920-2005) da det ble kjent at han hadde vært god i diverse idrettsgrener, ikke minst fotball, før han ble valgt til pave.

I disse pandemitider er pavens uttalelse mer aktuell enn noensinne. Vi kan daglig lese om hvordan både norsk og internasjonal fotball er mer enn bare det som foregår på banen. Blant litterære suksesser før jul i fjor kunne Gyldendal forlag tilby norske fotballelskere en oppdatert biografi om den tyske suksess treneren Jürgen Klopp, tyskeren som har tatt Liverpool FC igjen til de store høyder. I litterære kretser rager ikke idrettsbiografiske bøker særlig høyt, selv om sportjournalistikken har hevet seg mange hakk etter hvert. Som fotballinteressert

og tidligere lærer har undertegnede fulgt med på utviklingen av trenerrollen over lang tid.

For å være trener er det nesten en nødvendighet å ha pedagogiske egenskaper, både medfødte og tillærte. I sin bok «Klopp - Fra Mainz til Liverpool», byr den tyske forfatteren og journalisten, Raphael Honigstein på en fyldig og spennende reise i Kloppls liv. Forfatteren gir bakgrunn til tv-bildet av en skjeggete, superkarismatisk trener og hans pedagogiske og psykologiske virke, fra han ble kjent både som spiller og trener i Mainz, Dortmund og nå Liverpool. Klopp har bakgrunn fra studier i idrettsvitenskap ved Goethe-universitetet i Frankfurt der han i 1995 fullførte en bachelorgrad i tillegg til å være på god vei inn i topp treneres verden. Ved universitetet fikk han den grunnleggende kunnskapen om tre-

ningsteori, ergoterapi og psykomotorikk; forbindelsen mellom psykiske egenskaper og kroppsbevegelser.

«Jeg skjønnte det ikke da, men jeg hadde allerede den jobben jeg var best til og helst ville drive med som fotballtrener», sa Klopp i et intervju i 2013. Klopp la til at studiene hadde lært han å jobbe selvstendig og fått han til å skjønne hvor viktig det er å gjøre en innsats.

I boka er mange gode skildringer og kommentarer fra toppspillere og fotballbyråkrater i tysk toppfotball. Kanskje blir det litt for mange personer som er nevnt uten spesiell interesse for leseren og detaljer å holde rede på. Oversettelsen fra tysk kunne vært mer leservennlig med færre forkortelser.

Dette er like fullt en meget interessant og leseverdig bok, også for dem som ikke er blodfan av Liverpool FC.

**Klopp - fra Mainz til
Liverpool**

Av Rafael Honigstein
Gyldendal 219
345 sider

Kulturtanken
Den kulturelle
skolesekken
Norge

Skolehverdagen er mer
enn bare fag. Det er
også alt som skjer når
bøkene er lukket.

Sammen kan vi gi
elevene opplevelser
som setter spor.

Les mer på
kulturtanken.no/sammen

Er Utdanningsforbundet sentralt utan språk

● **Roar Ulvestad**
lektor i norsk
FOTO PRIVAT

I Utdanningsforbundet sitt høyringssvar til utkast til ny opplæringslov er ikkje nynorsken nemnd med eitt ord.

Vi liker vel gjerne å tru at vi har medvit på det meste, men det er alvorlege indikasjonar på at det knapt er puls i organisasjonslekamen når det gjeld forvaltning og støtte av den fleirspråksituasjonen vi er i, og at skriftspråket nynorsk er politisk salderingspost for tillitsvaldarbeidet på topp i organisasjonen.

For å vere heilt konkret: Eg er rimeleg (sett inn etter fritt val negativt kraftuttrykk som til og med ein nordlending hadde raudna av) etter å ha lese Utdanningsforbundet sentralt sitt høyringssvar til utkast til ny opplæringslov. Nynorsken er ikkje nemnd med eitt ord.

Her har vi tydelegvis ein kohort i tet som har sove i nynorsktimen og/eller duppa av i viktige skjermmøter. Dette er eit sentralstyre for bokmålet til noko anna er vist med tyngd i evidensen.

Eg liker det som står i høyringssvaret, men byger av svartsinn samlar seg når eg ser kva som ikkje er der. Svaret er elles grundig, og eg er svært nøgd med kor tydeleg det er på mange område som har store konsekvensar for lærarane og elevane sin kvardag. Læraren sitt rettsvern kan med eit enkelt grep styrkast om opplæringslova minner lesaren om innsynet og kontradiksjonsretten som er i forvaltningslova, og den sunne skepsisen til nye omgrep som «universell opplæring» er tryggande.

Det at ein avgrensar det som vert kommentert, er strategisk lurt, det vil kanskje gjere at det som er kommentert vert lagt sterkare vekt på. Kva og kor mykje som blir kommentert, er viktige avveingar

når ein stor og viktig organisasjon som faktisk vert høyrte på, hevar røysta.

Som største lærarorganisasjon representerer Utdanningsforbundet ein mosaikk av interesser i medlemsmassen, og kva vi meiner om ulike saker, er ein viktig pådrivar og kvalitetsgaranti for at det som er politisk avgjort, blir sett ut i livet so svarleg som mogleg.

Ei av dei sakene vi har hatt lang tid til å setje ut i livet (eller bremse realiseringa av), er tospråks-situasjonen, som kan førest tilbake til jamstellersvedtaket av 1885. Kampen har sidan då vore å utvikle nynorsken sine kår både som hovudmål og sidemål, med sterke motkrefter på mange sider.

Det er mange som jobbar hardt for å marginalisere nynorsk, og få eit bokmålsnormativt skriftsamfunn. Kommentarfelta er fulle av angrep på nynorsk, gjerne på dårleg bokmål, og i Bergen hadde vi for nokre år sidan ein skulebyråd som varma fingrane sine på ei brennande «spynorsk mordliste» den gong han var ungdomspolitikar. Det er i det minste litt moro å tenke på.

Vi har ein stri og tøff jobb som lærarar når vi skal forsvare og utvikle tospråks-situasjonen og hjelpe elevane til å bli gode språkbrukarar, når ein del av faget til stadigheit skal hånast og marginaliserast. Det er heilt avgjerande at til sterkare åtak er på nynorsken, til sterkare må forsvaret vere. Vi er nøydde til å få ei opplæringslov som stiller krav til språk i skulen, det er ein garantist for framtidig kvalitet, det vil gje lærarane ein enklare jobb, og det vil dermed styrke eleven sin språklege kompetanse og emosjonelle tilknytning til heile innhaldet i faget.

No har vi eit høve til å markere for dei med mynde til lovskrivning at alle læremiddel skal vere like

gode på nynorsk som bokmål. Vi kan ha ei lov som stiller krav til seljarar av skjermlæremiddel og programvare, store multinasjonale firma tener store pengar på at vi er ein kunde utan medvit, som tek det vi får, utan spørsmål eller krav.

Om lova stiller krav til at alt IKT-utstyr og programvare skal falle inn under det parallellitetskravet som gjeld for andre læremiddel, hadde den styrka språksituasjonen for alle i skulen. Frå Målungdommen si heimeside: «Norsk Målungdom meiner at eit parallellitetskrav også må gjelde kontorstøtteprogram, operativsystem, programvare og liknande. Vi er spesielt uroa for mangelen på nynorske retteprogram, til dømes på iPad og Chromebook. Mangelen på slik programvare fører til at nynorskelevane får færre hjelpemiddel enn bokmålsmedelevane deira.»

Språkrådet meiner det same: «Språkrådet stor framlegget om å vidareføre parallellitetskravet til læremiddel i gjeldande lovtekst. Språkrådet meiner likevel at lovutvalet opererer med ei for snever forståing av kva eit læremiddel er, og kva parallellitetskravet bør omfatte. Språkrådet oppmodar departementet om å sjå særleg på læremiddeldefinisjonen og å inkludere digitale verktøy i parallellitetskravet.»

Om ein tek inn over seg det hegemoniske jerngrepet skjermbruk er i ferd med å få i pedagogisk samanheng, er det heilt klart at vi ikkje utan vidare har kontroll over språkinnhaldet i eleven og læraren sitt dominerande verktøy i kvardagen. Bokmål og engelsk er dataspråka, og retteprogramma på mange av skriveprogramma er i mange døme heilt på «kven kveit»-nivå. Dette har eg skrive meir utførelg om i Utdanning nr. 7/2020.

Eg vil gjerne vite bakgrunnen for den språkpolitiske likesæla som gjer at Utdanningsforbundet sentralt ikkje støtter norsk språkkultur. Norskfaget er «fagenes fag», og vi kan knapt kalle oss «fagforening» om vi ikkje foreiner og representerer faga betre enn dette. Vi har vedtekne målsettingar om læremiddel der vi utfordrar andre sin lytteevne, men kor godt står det eigentleg til med vår eigen hørsel? «Hvis staten, kommuner og fylkeskommuner, private læremiddelprodusenter og andre tar avgjørrelser uten å lytte til behovene til skoler, lærere og elever, vil resultatet blir dårligere

«Eg vil gjerne vite bakgrunnen for den språkpolitiske likesæla som gjer at Utdanningsforbundet sentralt ikkje støtter norsk språkkultur.»

klek medvit?

læremidler. Frå Utdanningsforbundet sine «overordnede prinsipper for læremidler.»

Med dette medvitslause høyringssvaret er det gjennomført ei formidabel unnlatingsynd. Stemma vår som organisasjon kunne vore utslagsgivande, men når lovskrivarane ser at dei kan marginalisere nynorsken utan at den største lærarorganisasjonen lettår på eit augelok, ja då vil det garantert skje. Stikk i strid med dei fjonge orda vi for eksempel kan lese i programmet for inneverande periode, Vi utdanner Norge: «Ny teknologi må tas i bruk på utdanningens premisser og støtte opp under verdigrunnlaget og det overordnede formålet for barnehage, skole og høyere utdanning.»

I Overordnet del kan vi lese: «Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet. I Norge er norsk og de samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk likeverdige. Norsk omfatter de likestilte skriftspråkene bokmål og nynorsk. Norsk tegnspråk er anerkjent som et fullverdig språk i Norge. Kunnskap om samfunnets språklige mangfold gir alle elever verdifull innsikt i ulike uttrykksformer, ideer og tradisjoner.»

Her hadde det vore eit unikt høve til å sette ned ein stor og viktig fagforeiningsfot for å sikre norsk språk, ein heilt konkret operasjonalisering av dei ideelle fordringane vi finn i dei meir høgtsvevande delane av lovverket. Eg er framleis oppskaka over at nynorsk ikkje er prioritert i høyringssvaret, medan samisk språk blir i den historiske skamkjensle over fornorskinga sitt namn, sjølv sagt gjeve spalteplass. Det er viktig og rett, men det er ikkje motstridande interesser dette. Norsk språk er i utgangspunktet bokmål, nynorsk og dei ulike samiske. Om lova då blir som det da ser ut til, vil ansvaret for å effektivere dei språklege jamstlingsintensjonane, ligge enda tyngre på lærarane sine skuldrar enn før. Læreverv i papir er som kjent vedtekne som anakronismar, og med det skjermilivet vi har i skulen, må vi riste av oss den språklege likesæla og tørre å stille krav til både form og innhald på dei digitale læremidla vi brukar millionar på.

Om det er eitt og anna patosverkemiddel i denne teksten, vit då at dei i ein slags lojalitet og sjølvensur er kraftig nedjusterte. Med denne enkle setninga kan vi redde nynorsken i skulen for mange år framover. Må det vere so vanskeleg? «Alle digitale læremiddel skal ha same høge kvalitet på nynorsk som bokmål. Det gjeld både faginnhald, brukargrensesnitt og innebygde retteprogram.»

Beste helsing norsklektor Roar Ulvestad. Ikkje målmann, men fortvila brukar av to skriftspråk som skal vere jamstelte.

> Les svaret frå Utdanningsforbundets leiar Steffen Handal på side 41.

«Når lovskrivarane ser at dei kan marginalisere nynorsken utan at den største lærarorganisasjonen lettår på eit augelok, ja då vil det garantert skje.»

HOLBERG
PRISEN
i skolen

LA ELEVENE FORSKE!
HOLBERGPRISEN I SKOLEN 2020/2021

Søknadsfrist: 1. oktober

Hva gjør en forsker? Hvordan bruke kilder, forskningsspørsmål og metode for å komme frem til ny kunnskap? Holbergprisen i skolen er en nasjonal forskningskonkurranse for elever i den videregående skolen innen humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag. Deltagelse er gratis, og klassen vil få oppfølging fra etablerte forskere underveis.

holbergprisen.no/his

his@holbergprisen.no

Skolestart under pandemien:

Utdanning for alle, alltid og overalt

● Peter Eriksson

minister for internasjonalt
utviklingssamarbeid, Sverige

● Rasmus Prehn

minister for utviklingssamarbeid, Danmark

● Ville Skinnari

utviklings- og utenrikshandelsminister,
Finland

● Dag-Inge Ulstein

utviklingsminister, Norge

● Gudlaugur Thór Thórdarson

utenriksminister og minister for
internasjonalt utviklingssamarbeid, Island

De første dagene i et nytt skoleår er en dag for å se framover, ofte med en blanding av glede og nervøsitet for det nye året.

Covid-19-pandemien gjorde at skolene plutselig stengte, så skolestarten denne høsten blir ekstra viktig. Nordiske barn er blant de heldige, mens mange barn i verden møter stengte skoler.

I april ble 1,6 milliarder barn og unge, rundt 90 prosent av verdens skoleelever og studenter, bedt om å holde seg hjemme på grunn av tiltak for å begrense spredningen av covid-19. I tillegg var 250 millioner barn ikke på skolen før pandemien. Dystre økonomiske nedgangstider over hele verden og økende fattigdom som følge av pandemien kan tvinge nesten 10 millioner barn bort fra skolen før året er omme, mens flere millioner vil komme på etterskudd i skolegangen. Stengte skoler betyr også stengte skolekantiner, og nesten 350 millioner barn mister dermed sitt eneste varme måltid i løpet av dagen.

Rammer de sårbare

Avbrudd i skolegangen får alvorlige konsekvenser på lang sikt, særlig for noen av de mest sårbare gruppene, som jenter, flyktninger, fordrevne og migrerende barn og personer med nedsatt funksjonsevne. For dem er utdanning ofte det som faktisk redder livet deres. Det globale fondet for utdanning i kriser, Education Cannot Wait, er støttet av alle de nordiske landene og gir kriserammede barn tilgang til utdanning. I tillegg gjør Unesco, Unicef, Verdensbanken og Det globale partnerskapet for utdanning et betydelig arbeid for denne saken.

Vi må sørge for at utdanningsmulighetene er like og inkluderende. Særlig for jenter, som har dobbelt så høy risiko for å miste skolegang i og etter konfliktsituasjoner, og som i større grad enn gutter hindres i å ta utdanning. Når skolene er stengt, er jentene mer utsatt for vold i hjemmet, barneekteskap, tvangsekteskap og tenåringsgraviditet. Derfor er det spesielt viktig å sørge for at

jentene kommer tilbake til skolen når den åpner igjen.

Digitale løsninger

Grunnleggende tjenester som rennende vann og gode sanitærforhold spiller en viktig rolle i å sørge for en trygg gjenåpning. Vi må også tenke nytt når det gjelder læremetoder, inkludert nettlæring. I dag mangler nesten halvparten av verdens befolkning tilgang til internett. Vi trenger digitale løsninger og bedre tilgang for å nå ut til hvert eneste barn. Det er i de minst utviklede landene, særlig i landene sør for Sahara og i Sør-Asia, at flest mennesker mangler internetttilgang. Vi er glade for Unicefs initiativ om å få 500 millioner barn med på digital læring innen utgangen av neste år og 3,5 milliarder barn innen 2030, i tillegg til å få hver eneste skole i verden koblet til internett. Dette vil bli en kjempeutfordring, hvor ingen bør bli hengende etter.

Penger til utdanning

I disse vanskelige tider er det viktig å sikre at det settes av midler til utdanning gjennom covid-19-krisen, og om mulig øke offentlige utgifter til utdanning for å sørge for at alle barn har fri adgang til kvalitetsutdanning innen 2030, i tråd med FNs bærekraftsmål. Vi i Norden vil fortsatt forplikte oss til å finansiere utdanning gjennom utviklingssamarbeid.

I verden i dag er utdanning helt avgjørende, uansett hvor man kommer fra. Å investere i utdanning er å investere i likestilte, fredelige og økonomisk konkurransedyktige samfunn. Vi, de nordiske ministrene, tror på utdanning for alle, alltid og overalt.

Nå er det skoletid!

«Vi i Norden vil fortsatt forplikte oss til å finansiere utdanning gjennom utviklingssamarbeid.»

Kjære rektor, hvordan ser din beredskapsplan ut?

● **Jeanine Norstad**
fylkesleder og hovedtillitsvalgt i Skolenes landsforbund Viken
FOTO SKOLENES LANDSFORBUND

Et godt partssamarbeid må for guds skyld ikke fremstå som en ny kjempesmart idé i en krise. Det må allerede være etablert som en del av din beredskapsplan.

Kalenderen viser midten av august. Norge har vært i en unntakstilstand i fem måneder og er det fortsatt. I Skole-Norge lyser det gult. Vi er i beredskap. Blir det grønt? Blir det rødt? Vi venter. Er avventende. Vurderer fortløpende.

Hovedavtalens formål er å sikre medvirkning, tidlig involvering og et godt samarbeid mellom partene i arbeidslivet. Som hovedtillitsvalgt og fylkesleder har dette vært grunnmuren jeg har stått på. Siden 12. mars har den imidlertid fått en ny dimensjon. For det er ingen tvil lenger. Et godt partssamarbeid er en særdeles viktig, og avgjørende, del av en kriseberedskap. «O store corona» har vist oss det.

De tillitsvalgte i Skolenes landsforbund Viken, som de siste månedene har gjort en formidabel jobb som bindeledd mellom arbeidsgiver og våre medlemmer, rapporterer om ulike erfaringer med det lokale partssamarbeidet. Ingenting er svart-hvitt, men det er en tydelig rød tråd i tilbakemeldingene. Jeg drister meg derfor til å skissere et situasjonsbilde.

På de skolene hvor det allerede før 12. mars var et godt etablert partssamarbeid, ble de tillitsvalgte involvert tidlig. Det ble foretatt regelmessige og konstruktive drøftinger, og medbestemmelsesmøtene fungerte egentlig som skolens krisestab. Etter min mening vitner en slik praksis om evnen til å se nytteverdien i et godt partssamarbeid. Informasjonsflyten var god og motvirket et informasjonsvakuum som kan skape usikkerhet hos de ansatte. Dette igjen styrket følelsen av å bli ivaretatt og hørt. Ja, de ansatte var slitne. Det var det ingen tvil om. Og frustrerte, naturlig nok. Men som en del av et opplevd fellesskap og gjennom støtten i fellesskapet signaliserte de likevel en positiv holdning til det å håndtere de utfordringer som måtte komme.

I motsatt ende av skalaen, på de skolene hvor partssamarbeidet ikke var godt etablert før 12. mars, var situasjonsbeskrivelsen noe annerledes. Det var liten grad av involvering og reell medvirkning. Fraværet av regelmessig og tydelig informasjon opplevdes utrygt, og i flere tilfeller ga det

grobunn for spekulasjoner og etablering av antatte sannheter. Enkelte beskrev at de opplevde situasjonen som kaotisk, og i fraværet av en god dialog opplevde mange at de heller ikke ble hørt eller møtt med forståelse da de ytret seg. Konsekvensen var at det over tid ble utfordrende å ha en positiv holdning til de nye endringene som kom fra dag til dag, og til slutt uttalte mange at lufta gikk ut av ballongen. Det var ikke mer å hente.

Situasjonsbeskrivelsen ovenfor er ikke forskningsbasert, og det forekommer garantert unntak og variasjoner i opplevelse fra person til person og fra skole til skole, uavhengig av kvaliteten på partssamarbeidet. Etter mitt syn tegner tilbakemeldingene likevel et bilde av hvor viktig det er med kort avstand mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det legger til rette for smidigere og mer effektive prosesser, gode beslutninger og tiltak, som oppleves som hensiktsmessige og nyttige. Hvis beslutningene forankres hos de ansatte, får de også større legitimitet. Det handler om tillit. Tillit er sosial kapital. Men hva skjer med tillit som ikke brukes? Den forvitrer.

Ifølge frifagbevegelse.no viser en undersøkelse som analyseinstituttet Sentio har utført på oppdrag for Fagforbundet, at kun 56 prosent av kommunene har tatt med tillitsvalgte i sin kriseledelse. Dette overrasker meg. I samme artikkel uttaler KS at de ikke vil ta noe standpunkt til hvorvidt tillitsvalgte bør være en del av krisestaben i kommunene eller ikke. Det overrasker meg også. Eller, som brobygger kan jeg ikke forståelsesfullt til KS' reservasjon om et felles pålegg ut til alle kommuner om en lik praksis. En størrelse passer ikke alle. Men oppfordringen om å involvere tillitsvalgte i kommunenes krisestab bør jaggu ha to streker under!

Så kjære rektor, har du råd til de ringvirkningene som kan oppstå ved å legge partssamarbeidet til side? La partssamarbeidet være en sterkere drivkraft enn styringsretten. La partssamarbeidet være en sentral del av din beredskapsplan.

Dette bør vi klare sammen!

«Hvis beslutningene forankres hos de ansatte, får de også større legitimitet.»

Derfor kan fagfornyelsen bli et nytt slag i luft

● **Egil Ravnå**
pensjonist
tidligere universitetslektor
ved Institutt for lærer-
utdanning og pedagogikk
Universitetet i Tromsø –
Norges arktiske
universitet
FOTO: BODIL BRÅSTAD

Jeg ser to pedagogiske retninger i skole og utdanning. Den herskende retningen mangler relevant teoretisk forankring og står i veien for ønsket endring.

Med dette ønsker jeg å dele erfaringer fra et langt liv i norsk skole med håp om at mine erfaringer og tanker kan bidra med et innspill til innføring av fagfornyelsen. Mitt budskap er at jeg ser to pedagogiske retninger i skole og utdanning, og at den herskende retningen står i veien for ønsket endring. Ikke bare det, jeg vil hevde at den herskende retningen mangler relevant teoretisk forankring.

I mine år i skolen har det vært initiert flere skole-reformer med tilhørende utviklingsprosjekter. Satsingen har i liten grad gitt resultater. Til tross for at mange lærere arbeider hardt og gir mye av seg selv, fører det ikke til ønskelig kompetanse hos elevene. Min forklaring på manglende resultater er at mye undervisning skjer i en «lære bort»-tradisjon, en tradisjon hvor begrepene «lære bort» og «gå gjennom stoffet» står altfor sterkt. En dyktig lærer er flink til å holde på elevenes oppmerksomhet når hun går gjennom stoffet. Skolens oppgave med sortering av unge mennesker ser ut til å prioriteres foran elevenes læring, og det fører til at mange elever opplever liten grad av mestring. Tålmodige og lydige elever lykkes bedre i et slikt regime enn mer urolige og egenrådige. Det bør være til ettertanke at mange mennesker som har slitt seg gjennom skolen, framstår som evnerike og løsningsorienterte i arbeidslivet. Kanskje er mangel på opplevelse av autonomi en av årsakene til at skolen er kjedelig og lite motiverende for mange?

Innføring av skolereformer skjer ut fra samme «lære bort»-tradisjon. Lærere sendes på kurs, og agenter fra universitets- og høyskolesektoren reiser rundt med sine forelesninger. Kan det tenkes at også lærere opplever lite autonomi i sin egen læring og endringsprosess?

Opp mot «lære bort»-tradisjonen står den pedagogiske retningen der det legges vekt på at eleven står i sentrum for egen læring. En dyktig lærer er flink til å inspirere og legge til rette slik at elevene selv arbeider med stoffet. Indre motivasjon gjennom opplevelse av mening og mestring er en forutsetning for ønsket engasjement. Evne til å lede læringsarbeid er vel så viktig som faglig

spisskompetanse. I grunnlaget for fagfornyelsen, St.meld. 28 står det:

«Å møte utfordringer og oppleve mestring er avgjørende for læring og lærelyst. Opplæringen skal utfordre og motivere, engasjere og oppmuntre til læring, og den skal fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter. Alle elever skal få noe å strekke seg etter, og det skal stilles krav til dem, men de skal samtidig få hjelp til det som er krevende. Det skal være en god balanse mellom den aktive eleven og den aktive og ansvarlige læreren som møter barna og de unge med tillit og respekt og skaper nødvendig læringstrykk.»

Kanskje kan min egen historie, som inneholder både «lære bort»- og «legge til rette for»-læring, gi et bidrag i forbindelse med innføring av fagfornyelsen? For meg har det vært en lang og utfordrende reise i pedagogikkens verden. I dag er jeg ikke i tvil om at «legge til rette for»-læring fører til mer aktive elever og studenter og derved bedre læring, og jeg har vanskelig for å se for meg at fagfornyelsens dybdelæring får plass under det tradisjonelle «lære bort»-regimet.

Da jeg begynte som lærer i videregående skole, opplevde jeg at mange elever bar preg av lite vellykket og motiverende skolegang fra grunnskolen. Mange var urolige, glemte bøker og skriveredskaper og arbeidet lite. Det så ut som om de hadde en protest i seg mot å lære, og jeg tenkte «det må da gå an å ta seg sammen». I min leting etter nye veier og metoder i læringsarbeidet, fant jeg støtte og hjelp i min nærmeste kollega, som viste seg å være like misfornøyd som jeg selv. Vi var heldige som fikk anledning til å undervise «våre» elever i alle fag. Slik fikk vi anledning til tett oppfølging av elever og stor grad av tverrfaglig undervisning. Tverrfagligheten økte elevenes forståelse og derigjennom engasjement for arbeid.

Allerede i 1988 hevdet Blegen-utvalget at den tradisjonelle elevrollen passer dårlig for dagens elever som er tillært en stor grad av frihet, og med den må læreren ha en større bevissthet rundt arbeidet med elevens ansvar. Utvalget konkluderer

«Mye undervisning skjer i en «lære bort»-tradisjon [...] hvor begrepene 'lære bort' og 'gå gjennom stoffet' står altfor sterkt.»

derte med at Norge ikke får nok kompetanse ut av befolkningens talent. Forskning som legger grunnlaget for fagfornyelsen, hevder det fortsatt er slik.

En viktig teori og forklaring på at endringsarbeid ikke når ønskede resultater, fant jeg hos den danske forskeren og professoren i livslang læring Knud Illeris. Han viser til den sveitsiske psykologen Jean Piagets teori om assimilativ og akkommodativ læring. Noe forenklet kan vi si at når det som skal læres ikke stemmer med eksisterende forståelse, med eksisterende skjema, da står vi overfor en akkommodativ læringsprosess. Vi må ta et oppgjør med eksisterende forståelse, vi må endre skjema for å kunne ta til oss den nye praksisen. Jeg forstår det slik at kulturen «slik gjør vi det hos oss» veier tyngre enn ny teori, selv om den nye er godt begrunnet. Når jeg ser tilbake på mine første år som lærer, var min undervisning mer preget av kultur og tradisjon enn av budskapet fra lærerstudiet.

Illeris har lagt føring for kjernen i min tro på tilrettelegging for læring, god læring forutsetter motivasjon for arbeid:

«Den konstruktivistiske oppfattelsen går ut på at mennesket gjennom læring og erkjennelse selv konstruerer sin forståelse av omverden – hvilket utelukker enhver forståelse av at læring er en påfyllingsprosess.»¹

Etter flere år sluttet jeg som lærer i videregående skole og fikk ansettelse i lærerutdanning. Jeg hadde en forestilling om at i universitets- og høyskolesektoren er vi forelesere. Ett av mine første oppdrag var å forelese for ca. 100 nyankomne studenter i auditoriet. Temaet var læringsteorier. På bakre rekke satt flere av de nyankomne i dynejakker, noen med hetta over hodet. Tydeligere kan det ikke sies, både tidspunkt og undervisningsform feilet. Studiet var samlingsbasert, og ved neste samling var antallet studenter betydelig redusert. Etter hvert tok jeg et oppgjør med min undervisning som foreleser, og Lærende møter eller IGP (Individ – Gruppe – Plenum) ble en dominerende metode på våre samlinger. Undervisningen ble lagt tett til studentenes erfaring og praksis fra skolene. Det ble forventet at studentene skulle møte forberedt ved å arbeide med litteratur, podkaster, filmer og nettsider, hvor www.udir.no sto sentralt. Fanen som gjennomsyret alt

læringsarbeid, ble spørsmålet: Hva betyr studiets budskap for din praksis i skolen?

Mange av studentene kom til oss med stor skepsis. De hadde alle vært elever, noen arbeidet som ufaglærte lærere, skole og læring kunne de. Ved slutten av studiet skrev studentene refleksjonsnotat. Jeg sakser fra refleksjonsnotatene:

«Jeg kom inn på studiet med godt mot og en, muligens, noe kverulantisk holdning til hele studiet. Pedagogikk og didaktikk var noe jeg måtte pløye igjennom for å bli en ferdig godkjent lærer [...] Enkelt! Trodde jeg.»

«Det jeg tror jeg har lært mest av, er kombinasjonen av samlinger og praksis, og at vi på samlingene har delt praksiserfaringer og lært av hverandre, under veiledning og støtte fra lærere. Undervisningsformen som lærerne på universitetet har benyttet dette studieåret synes jeg har vært bra og lærerik, med diskusjoner i plenum, gruppearbeid osv.»

«Jeg har fått et helt nytt perspektiv på hvordan man kan drive og tilrettelegge for godt læringsarbeid. Jeg føler meg inspirert og gleder meg til å komme i gang som lærer. Jeg har hatt en personlig utvikling som har overgått mine egne forventninger.»

Innføring av fagfornyelsen må ta høyde for at norsk skole med lærere, ledere og med representanter for universitets- og høyskolesektoren står overfor en akkommodativ endringsprosess. Den norske pedagogen Lars Helle sier det slik: «Akkommodasjon er en smertefull prosess, og når vi blir utfordret på grunnleggende spørsmål om skole og læring, så er sjansen stor for at forsvarmekanismene avviser dem.»

Slik jeg ser det, krever innføringsprosessen god tid med hovedvekt på tilrettelegging for diskusjon og refleksjon, refleksjon, refleksjon. Over det hele henger fanen: Hva betyr fagfornyelsens budskap for min/vår praksis?

Fotnote:

(1) Illeris, K.: Læring – aktuell læringsteori i spenningsfeltet mellom Piaget, Freud og Marx, 2000.

«I dag er jeg ikke i tvil om at 'legge til rette for'-læring fører til mer aktive elever og studenter og derved bedre læring.»

● Rekruttere og beholde

Guri, kan du styre skuta?

Hva skal til for at flere ungdommer velger seg til klasserommet? Samt at lærere og lektorer velger å bli? «Lønn!» roper det. Jeg kan si meg enig i det, men jeg tror ikke det er det eneste virkemiddelet. For i løpet av et par generasjoner har lærer- og lektoryrket blitt lavstatus. Det er ingen tjent med. Til kunnskapsminister Guri Melby vil jeg si: Det må snu, og det haster. Alle unger trenger kvalifiserte lærere og lektorer i alle fag. Jeg drister meg til å si ifra og lage en liste med tiltak. Finansiert med statlige kroner. Øremerkede midler. Store penger, Guri, ikke småpenger. Og det må være nasjonale føringer. Minister, kan du gi oss:

- En statlig personalpolitikk for lektorer i klasserommet som er målrettet. Det betyr at vi som jobber i studiespesialisering, må ha en spisset personalpolitikk. Det samme gjelder lærere i barnehage, grunnskole, ungdomsskole og yrkesfag. For våre elever og hverdager er ulike.

- En personalpolitikk for studiespesialisering mener jeg har arbeidstidsavtaler med digital undervisning i tillegg til fysisk klasseromsundervisning. Forutsigbare digitale undervisningsperioder. Gjerne fire–seks uker per skoleår. Fordi elevene som velger studiespesialisering, skal inn i akademiske studier og et arbeidsliv som er en kombinasjon av fysisk og digital jobbing. Derfor bør vi begynne øvingen i videregående skole studiespesialisering. I tillegg vet vi at mange elever presterer bedre med digital undervisning som et tillegg til klasserommet.

- En personalpolitikk som sikrer årlig kompetansepåfyll til alle lektorer som har tatt utdanningen sin før de fikk jobb i videregående skole. Alle trenger faglig påfyll. Midlene må komme fra staten. Nå er det småpenger som settes av til kurs- og etterutdanning av lektorer hos skoleeiere i kommuner og fylker.

- En ny opplæringslov der det formuleres at lærere må være kvalifiserte i alle fag de skal undervise i. Det må til for at antallet ukvalifiserte lærere i norsk skole skal reduseres. Slik oppnår vi et faglig høyere nivå i kollegiet, og det legger listen for spennende faglige diskusjoner og meningsutvekslinger. Da tror jeg også det blir mer spennende for unge å søke seg til yrket.

- Krav til undervisningskompetanse hos alle skoleledere. Skoleledere må kjenne yrket og ha faglig respekt hos lærerne som er i klasserommet. Utdanning i ledelse og administrasjon er ikke nok.

- En utdanningspolitikk som gir lærerne i klas-

serommet status. En politikk som gjør det tydelig at lærerne i klasserommet er i førersetet og har tillit. Det vil si at skoleledere og administrasjon/byråkrati er til for å gjøre deres hverdag optimal. Kanskje må det lages et lærerråd som skoleledere må lytte til før de tar beslutninger? Et faglig råd som sikrer at klasserommets kompetanse er i førersetet.

- En politikk som ivaretar ytringsfrihet og meningsutveksling. Det må være høyt under taket i skolene. Selvsagt saklig, men det må være åpenhet og dyrking av debattkultur. Og en takknemlighet til de som ytrer seg og tar bryet med å stå fram. Ikke bare på vegne av seg selv, men på vegne av alle de som av ulike grunner ikke vil og tør ytre seg.

Det er fint om du tar region, Guri. Det trengs. Vi trenger en dyktig og kompetent minister som viser vei, og som leverer. Det har du alle forutsetninger for i ministerstolen.

Gro Reppen
cand.polit., lektor og skribent

Kunnskapsminister Guri Melby (V) må ta grep for å sikre at flere både søker seg til og blir værende i utdanningssektoren, mener Gro Reppen.

FOTO JOAKIM S. ENGER

Retningslinjer for leserbrev og fagartikler

Vi er glade for at du vil bidra med debattinnlegg, innspill og kronikker. Se vår forfatterveiledning her: utdanningsnytt.no/debatt

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår.

Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

● Tilsvar til innspel frå Roar Ulvestad på side 34

Utdanningsforbundet og nynorsken

Styremedlem i Utdanningsforbundet Bergen, Roar Ulvestad, fyrer av ei skikkeleg breiside mot Sentralstyret 24. august og spør om Utdanningsforbundet sentralt manglar språkleg medvit. Bakgrunnen er høyringssvaret som er sendt til framlegget om ny opplæringslov.

Utgangspunktet er at Ulvestad seier seg nøgd med mykje av det som står i høyringssvaret. Han meiner òg det er bra og strategisk lurt at ein avgrensar det som vert kommentert, slik at dette kan få sterkare vekt enn dersom ein prøvar å ta opp alle moglege tema knytt til lovarbeidet.

Når det gjeld reguleringar av språkbruk i lova, har vi uttala oss om dei samiske språka si stilling fordi desse er handsama i utgreiinga til lovutvalet. Det Ulvestad kritiserer, er at vi i høyringssvaret

ikkje diskuterer jamstillingsreglane for bokmål og nynorsk, som er foreslått vidareført, i lys av at desse reglane. Han meiner desse reglane må konkretiserast særskilt for digitale læremiddel. Dette er nemnt i høyringssvaret frå Utdanningsforbundet Vestland.

Vi meiner det bør diskuterast i organisasjonen før vi konkluderer med korleis jamstillingsreglane bør tolkast for digitale læremiddel, og i kva grad det er lovregulering som er rett svar. Etter at reglane om godkjenning av læremiddel blei avvikla rundt år 2000, er det kommunane og fylkeskommunane som tolkar lovverket og tar avgjerd om kva for læremiddel som skal brukast i skulen. Våre tillitsvalde og medlemmer kan med andre ord arbeide for å leggje press på dei lokale styres-

maktene om kva kvalitetskrav som skal gjelde for innkjøp av digitale læremiddel.

Dersom vi konkluderer med at forslaga frå Utdanningsforbundet Vestland skal inn i lova eller lovproposisjonen, er det ikkje for seint å spele dette inn sentralt. Kunnskapsdepartementet skal nemleg sende eit nytt lovframlegg på høyring og som byggjer på utgreiinga frå lovutvalet og høyringsinnspela, før eit endeleg framlegg blir sendt til Stortinget. Etter innspelet til Ulvestad vil vi difor ta dette spørsmålet opp til drøfting, og vi inviterer både han og andre til å kome med konkrete forslag til korleis denne reguleringa bør gjerast.

Steffen Handal | leiar i Utdanningsforbundet

Visste du at?

4/10 av foresatte som bruker Skolelyst® i dag sier de ønsker **yoghurt** til skolemåltidet.

8/10 av foresatte som ikke er med i Skolelyst® sier de vil kjøpe **Minifiskekaker**.

Smoothie og **yoghurt** er de mest etterspurte matproduktene blant foresatte.

*Fra innsiktsrapporter foretatt av Skolelyst® i 2019 og 2020.

LES MER ELLER LEGG TIL PRODUKTER PÅ SKOLELYST.NO/FOR-SKOLENE.

● Opptakstall

Regjeringens passive holdning gjør at en femtedel unge søkere nå må sette livet på vent

Det har aldri vært høyere søkertall til høyere utdanning eller så mange kvalifiserte søkere uten tilbud om studieplass. Samtidig opplever Norge sin høyeste arbeidsledighet på over tjue år. Situasjonen er spesielt vanskelig for unge. Arbeiderpartiet foreslår 4000 nye studieplasser, dobbelt så mange som regjeringen. Slik får flere muligheten til å studere, og slik kan arbeidsledige og andre som står utenfor arbeidslivet lettere sikre seg den kompetansen som trengs for å komme i arbeid.

Antall søkere som avvises, er dramatisk og gjør at rekordmange unge må sette livet på vent. Det er urovekkende at en femtedel kvalifiserte søkere ikke får tilbud om studieplass. Dette er ingen overraskelse. Pandemikrisen og høye søkertall viser at flere ønsker å ta utdanning. Da er det skuffende passivt av regjeringen ikke å sikre at flere får muligheten til å studere.

Dette er et resultat av at høyre regjeringen i flere år på rad knapt har foreslått nye studieplasser, i tillegg til den ekstraordinære situasjonen i år hvor mange står uten jobb og jobbutsikter og

derfor vil ta utdanning.

Det er flott at så mange tar utdanning alvorlig og vil benytte krisen til å komme styrket ut av den. Samtidig er det alvorlig når myndighetene ikke sørger for flere studieplasser til å imøtekomme behovet hos folk og et land i krise.

Det har vært en reell nedgang på linjene grunnskolelærer og lektor, noe som gjør at færre vil starte på lærerstudiet til høsten. Dette er alarmende for norsk skole og vil øke lærermangelen. Vi trengte en oppgang, men ser en nedgang i antall studenter som skal begynne på lærerstudiet til høsten. For få søker seg til grunnskolelærer- og lektorutdanningene, og for rigide og smale opptakskrav hindrer flere å søke. Det er dårlig nytt for norske elever, for de siste årene er flere ukvalifiserte satt inn for å dekke lærermangelen.

Vi vil erstatte det rigide kravet om 4 i matematikk med mer tilpassede opptakskrav og starte en nasjonal rekrutteringskampanje for flere kvalifiserte lærere, særlig rettet mot flere menn. I tillegg vil vi øke studieintensiteten ved å bedre oppfølgingen av lærerstudentene og gi tilskudd til

Norge opplever sin høyeste arbeidsledighet på over tjue år. Situasjonen er spesielt vanskelig for unge. Arbeiderpartiet foreslår 4000 nye studieplasser, dobbelt så mange som regjeringen, skriver Torstein T. Solberg.

ARKIVFOTO MARIANNE RUUD

en forsøksordning med utvidet praksis. Vi vil også innføre en tillitsreform i skolen. Når lærerne får tid til å være lærere og tillit til å gjøre jobben, tror vi flere vil bli lærere.

Torstein Tvedt Solberg

Utdanningspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet

● Skoler og barnehager

Behov for nye renholdsrutiner?

Renholdet er kraftig forsterket på skoler og barnehager over hele landet. Samtidig må vi spørre oss om en ny normalsituasjon også betyr nye rutiner for renhold.

Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) er en ideell organisasjon av, og for, norske kommunalteknikere. 95 prosent av norske kommuner er representert i foreningen. Vårt tilstandsbarometer for kommunale bygg gir løpende oppdatering av tilstanden i lys av en rekke lover og forskrifter. Den siste analysen vi har gjort av tilstand knyttet til renhold i skoler, viser at én av ti skoler har feil, eller alvorlige mangler, når man ser renhold i lys av lover og forskrifter. Tilsvarende for barnehager viser at to av ti har feil eller alvorlige mangler. Dette er en analyse som baserer seg på ordinær

situasjon og gjelder for 2019. Vi har ennå ikke fått gjort analyser for den ekstraordinære situasjonen vi befinner oss i nå.

Koronapandemien har utløst behov for forsterket renhold blant annet på skoler og barnehager. Dette er gjennomført som ekstraordinær innsats. Vi mottar signaler fra kommuner over hele landet som bekrefter at det i vår ble utarbeidet og iverksatt tiltak for å sikre forsterket renhold, blant annet på skoler og barnehager. Denne innsatsen er fortsatt viktig når skolene og barnehagene starter opp igjen etter sommerferien.

At 2020 er blitt et spesielt år med behov for ekstraordinær innsats på en rekke områder, er vi alle innforstått med. Spørsmålet er hva som vil bli nye, faste rutiner fremover. Ved siden av trygghet

handler dette om ressurser. For mange kommuner med trang økonomi kan dette være krevende.

Det er liten tvil om at det er lagt ned et stort arbeid for å sikre godt forsterket renhold, og en trygg hverdag i skole og barnehage. Fra et forvaltningsmessig ståsted er spørsmålet nå i hvilken grad den forsterkede innsatsen må etableres som en ordinær rutine fremover. Dette får i så fall ikke bare konsekvenser for fremtidige kommunebudsjetter, men vil kanskje også kreve justering av enkelte lover eller forskrifter. Dette er noe NKF vil se på sammen med kommunene i tiden fremover.

Rune Aale-Hansen

administrerende direktør i
Norsk Kommunalteknisk Forening

Smittevern, mobbing og senskader i et folkehelseperspektiv

Min kommune, Indre Østfold, har fått mye berettiget skryt for håndteringen av smittesituasjonen de siste ukene. De har fått ros for tiltakene, og folk har vært med og støttet opp om dem etter at smitten var ute av kontroll. Andre kommuner skal lære av Indre Østfold nå.

Dette må få direkte «smitteeffekt» til kommuner som sliter med mobbesaker. Mobbing og utrygge skolemiljø er smittsomt og skadelig for alle involverte. Det må gå prestisje i å være ærlig når man ikke har kontroll, og i å være åpen om at man gjør alt man kan for å stoppe dette «viruset» som kalles utrygt skolemiljø, med målrettede og drastiske tiltak:

1. Se til pandemihåndteringen i Indre Østfold. Bruk erfaringene for alt det er verdt i andre sammenhenger. Noen ganger må man sette i verk inngripende tiltak, og det må også skje i mobbesaker, for mobbing er ødeleggende for helsen til barna, familiene og skolemiljøene.

2. Mobbing og utrygt skolemiljø er en folkesykdom. Derfor må arbeidet med dette prioriteres høyst, akkurat som smittevern. Mobbing koster samfunnet enorme summer. Trygghet er en forutsetning for læring.

3. Når det skjer et «utbrudd», der elever blir mobbet, må alt annet legges til side. Indre Østfold kommune gjennomførte en ukes nedstengning av samfunnet. Jeg håper at mobbing og utrygt skolemiljø skal utløse lignende inngripende tiltak. Kortvarig nedstengning av skoler som ikke gir barn/unge et trygt miljø, er et tiltak som kan settes i verk. Bedrifter som bryter arbeidsmiljøloven, blir midlertidig stengte. Skal ikke barn ha det samme rettsvernet som voksne?

I et folkehelseperspektiv vet vi at senskader etter mobbing kan vare hele livet. I dag får ikke utsatte

Mobbing og utrygt skolemiljø er en folkesykdom. Derfor må arbeidet med dette prioriteres høyst, akkurat som smittevern, skriver Kjartan Espeland.

ILL.FOTO PAAL SVENDSEN

barn og unge god nok hjelp. Barn og unge som blir mobbet, får ikke god nok helsehjelp, og fylkesmannen og Utdanningsdirektoratet har lang saksbehandlingstid i skolemiljø saker. Tiden går uten at mobbingen stoppes, i mange saker. Mange barn får senskader, som angst, depresjon, selvskading, spiseforstyrrelser, utagering, posttraumatisk stresslidelse og selvmord.

Indre Østfold kommune har håndtert en situasjon som var ute av kontroll på en forbilledlig måte, og man gjenvant kontrollen etter en uke. Innbyggerne forsto at dette var nødvendig, og alle gjorde det som skulle til, fordi det var viktig. Åpenhet er altså viktig, og respekt går begge veier. Det har Indre Østfold kommune forstått når det gjelder begrensning av smitte. Nå gjenstår det å se om myndighetene klarer å se at det samme gjelder for mobbing og utrygge skolemiljø, i et folkehelseperspektiv.

Kjartan Espeland
lærer og styremedlem i
Foreldrenettverk mot mobbing

KOR ARTi'
Nettressurs med 390 sanger

Nytt repertoar på korarti.no - 20 nye sanger

 NORSK KULTURSKOLERÅD

Dikt

Aldri såg eg ein unge

Kvifor verkar alle vera så dumme
så snart det blir spørsmål om skule?
For her skulle jo alle
vera på eit område
dei hadde eigenrøynsle frå,
sjølv om ho skulle vera gått ut på dato
og berre rekka til attkjennande nikk.
Eller er det så at skulen
har vore så dårleg, så lenge
at ein ikkje kan venta
anna enn prat på ein hytt?
Kan henda skulle vi begynna med å prøva
å seia kva han burde vera
utan obskur europeisk statistikk?

Meir kunnskap, ropar dei,
og mat han inn
slik dei gjorde med våre gamle
konservative sinn!

Meir disiplin, ropar dei,
få eleven i giv akt
så han kan samla seg reiskap
til å tena vår oljemakt!

Meir kultur i skulen,
ropar jamvel nokon,
som om sjølve ordet
var eit sesam.

Og så har du dei som er så lure
at dei berre snakkar manglar
av ditt og datt
som om dei veit noko,
og det er dei same som har late læraren
gå for lut og kaldt vatn
og late skulebudsjetta skura.
Med opne auge dei søker kamera
i kvar ein debatt
og veit visst aldri
kor dårleg med dei sjølv det er fatt.

Så står no læraren der
og sit no eleven der
under eit forfalle tak
og høyrer det store syt
om kor dårleg dei er
og trur det gjerne til slutt.
For det er lenge sidan
dei blei sett som dei er
i eit av dei viktigaste yrke

ARKIVFOTO EVA GROVEN

og som lovnad for framtida her.

Så sjå dei
i praktiske evner og teori
Gjev dei plass
Lat dei kjenna
det ansvar dei ber
utanom statistisk meiningsløyse
Lat dei læra kor viktig
dei og tida
og alle spørsmål
dei møter er,
i visse om at gamle svar
kunne vera bra,
men udugelege om ein trur
alt er som det var.

Jamt er det slik
at lite er som det synest,
men leita vi må
etter alvoret i det som er rangt

og skapa så godt ein kan
i det som synest vera sant.

For eleven, læraren, skulen
vil det alltid vera slik
at dei må vera der i samfunn
mellom fortid og framtid,
i det levande alvoret
som livet og tida er.

Så lat no berre
pugget kvila.
Prøv deg heller på det nye
og ta gjerne med det
som kan duga av det gamle.
For aldri såg eg ein unge
som ikkje lika å læra
om han blei sett
i den vaksne verda.

Jarle Tufta | pensjonist og tidlegare lærar

Rett på sak

● Ytringsfrihet

Ansatte tier i frykt for represalier

Frykt for represalier kan hindre funksjonshemmede og andre i å oppnå deres lovmessige rettigheter. Det gjelder også ansatte i offentlig sektor, på opplæringsområdet med kommunale og fylkeskommunale tjenester, i spesialisthelsetjenesten og i den kommunale helsetjenesten.

Ytringsfrihet handler om retten til å kunne ytre seg fritt og motta informasjon uten å frykte represalier, ifølge leder av Ytringsfrihetkommisjonen, Kjersti Løken Stavrum. Ytringsfrihet står sentralt i vårt lovverk. «Ytringsfrihet skal det være», står det i grunnlovens paragraf 100. Likevel utfordres ytringsfriheten.

Fortielse om kritikkverdige forhold i treffer vi også på i kommunale tjenester: Du får vite via omvei at det ikke ble satt inn vikar for spesialpedagog, eller at barnet ditt ble mobbet. Du får vite via omvei at barnet ble respektløst behandlet av en ansatt, eller at tjenesten uteble. Det gjør det ekstra utfordrende når barnet eller andre selv ikke er i stand til å formidle at lovet tjeneste ikke blir gitt. Her trengs systematisk og langsiktig arbeid for en større åpenhetskultur. Det må jo også være befriende for de ansatte som nå føler at de går rundt med munnkurv. Innbyggere med nedsatt funksjonsevne skal ikke lide fordi ansatte ikke våger å varsle om kritikkverdige forhold og uetisk oppførsel av omsorgspersoner som skal hjelpe.

Dette er forhold Ytringsfrihetkommisjonen bør ta med seg i sitt arbeid, og som bør interessere politikere, administrasjon, tillitsvalgte og ansatte i offentlig sektor.

Alf Anvedsen

mangeårig tillitsvalgt og tidligere nestleder i Norsk forbund for utviklingshemmede

Fortielse om kritikkverdige forhold i treffer vi også på i kommunale tjenester, skriver Alf Anvedsen.

FOTO GERD ALTMANN, PIXABAY

● Nyutdannede pedagoger

Til deg som er leder i skole eller barnehage

● Elise Håkull Klungtveit

leder i Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

FOTO JONAS OHLGREN ØSTVIK / PEDAGOGSTUDENTENE

I høst har mange nyutdanna lærere sitt første møte med lærerprofesjonen.

For første gang skal de nyutdanna stå i det avgjørende læreransvaret alene. For første gang skal de kjenne på kroppen, alene, hva det betyr å være lærer i møte med barn, elever og foresatte. De nye lærerne er proppfulle av rykende fersk kunnskap og viktige verktøy for et langt lærerliv. Og alt starter denne høsten.

De nye lærerne er en avgjørende del av løsningen på dagens lærermangel, den vi vet vil fortsette å gjøre seg gjeldende i kommende år. Derfor er det kritisk at så mange som én av seks slutter etter de første fem årene i yrket. For å snu dette, og for å bidra til at færre barn og elever opplever mangel på lærere, tror vi at dere som er ledere i skole- og barnehagen, har en nøkkelrolle.

Lærerutdanningene kan ikke, og skal ikke gjøre oss til komplette profesjonsutøvere. Før vi kommer så langt, må vi ut i lærerhverdagen. Vi har gjennomført en undersøkelse blant nyutdanna lærere sammen med Utdanningsforbundet. Den viser at nesten alle de nye lærerne opplever jobben sin som meningsfull, samtidig som én av fem ikke opplever at jobben innfrir forventningene de hadde. Og når hele 60 prosent av skolelærere og 47 prosent av barnehagelærere mener at overgangen fra utdanning til yrke er utfordrende, blir vi bekymret.

De nye lærerne som får tilbud om veiledning for nyutdanna, opplever overgangen som lettere. Utfordringen er at kun om lag

seks av ti nyutdanna lærere i barnehage og skole oppgir at de får dette tilbudet.

Som skoleleder eller barnehagestyrer med ansvar for nye lærere kan du utgjøre en stor forskjell. Tilbudet om veiledning må ikke bare gis, det må legges til rette for at det er mulig å motta tilbudet også. Det må brukes ressurser, det må satses på tiltakene som skal lette overgangen. Det må ryddes plass i arbeidsmengden, det må gis tid og ro rundt den nyutdannedes veiledning.

Mange nyutdanna rapporterer om hverdager som krever mer enn tilmålt arbeidstid. Derfor er det tariffestet 6 prosent nedsatt leseplikt for dem som arbeider i skolen i kommuner i KS-området. Dette betyr at de nyutdanna lærerne som jobber i skolen, skal få bruke 6 prosent av arbeidstiden sin til for- og etterarbeid. Undersøkelsen vår viser at kun rundt halvparten av de nyutdanna lærerne rapporterer at de får denne nødvendige tiden. Fremtidens skole og barnehage har ikke en eneste lærer å miste: De nyutdanna må få den nedsatte leseplikten de har krav på.

Vi går en krevende høst i møte. Vi vet at høsten vil inneholde ekstraordinære tiltak, Antibac, avstand og karantener. Mye er usikkert, men noe vet vi helt sikkert. Det å stå i det avgjørende læreransvaret alene for første gang, krever mye av de nyutdanna. Da er det avgjørende at det legges til rette for viktige refleksjonsprosesser som vil utvikle profesjonell kompetanse. En god overgang mellom utdanning og yrke er viktig både for den nyutdanna og for barna og elevene.

Morsmåslærere¹ er brobyggere i en økologisk krise

● **Ingrid Helleve**
professor i pedagogikk,
Universitetet i Bergen

● **Frédérique Brossard Børhaug**
professor i pedagogikk,
NLA Høgskolen
FOTO PRIVAT

Trenger vi morsmålsopplæring?

ILLUSTRASJON Tone Lileng | tonelileng@icloud.com

En alvorlig økologisk krise truer planeten vår. Verdens ledende forskere i FNs klimapanel sier at mesteparten av den globale oppvarmingen verden opplever, skyldes menneskelig aktivitet². På grunn av dyptgående teknologiske, økonomiske og demografiske endringer, miljøkollaps, krig og fattigdom forventer FN og Verdensbanken 400 millioner internasjonale migranter i 2050 mot dagens 244 millioner, samtidig som 750 millioner allerede er interne migranter (Suárez-Orozco & Michikyan, 2016, s. 1–3). Den nåværende koronapandemien viser også hvor sårbare mennesker er og hvor avhengige vi er av å kunne samarbeide på tvers av landegrenser og kulturer dersom vi ønsker å bevare levedyktige demokratiske samfunn.

Kunnskapen om dagens økologiske krise er helt grunnleggende og utfordrende; det er en krise som angår alle mennesker, men som spesielt rammer de fattige. Derfor er det positivt at den norske skolen gjennom Fagfornyelsen skal prioritere tre tverrfaglige temaer som vil være relevante med tanke på de alvorlige truslene som menneskeheten står overfor: demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring. Det at de utdanningspolitiske myndighetene prioriterer disse temaene, viser at vi i Norge tar framtidstruslene på alvor og viser ansvar for vår felles framtid. Uavhengig av språklig og kulturell bakgrunn må alle elever få kunnskap og innsikt i de komplekse problemstillingene vi står overfor og dermed også få muligheter til å bidra i demokratiske prosesser. En forutsetning for at mulighetene for demokratisk deltakelse som skolen tilbyr til alle, skal bli reelle, er at vi også sikrer at flerkulturelle minoritetsbarn får gode muligheter til å forstå problemstillingene. Det er ikke nok at de kjenner den norske konteksten, de må også få mulighet til å relatere til sin egen kulturelle bakgrunn, og i dette arbeidet vil norske lærere være avhengig av samarbeid med lærere med innvandringsbakgrunn og av støtte fra foreldrene.

Samtidig er det ikke slik at flerkulturelle minoritets elever har «hull som må fylles». Med sin unike kunnskap fra andre kulturer er de viktige bidragsyttere i den norske konteksten, de bringer

andre perspektiver som utvider horisonten for de norskspråklige elevene, noe som kan skape bedre forutsetninger for solidariske globale strategier. Både minoritets elever og norskspråklige elever trenger mer enn noen gang lærere som kjenner ulike kulturer og har begrepsmessige referanserammer samtidig som de kjenner den norske konteksten. Vi argumenterer for at den norske skolen trenger lærere med innvandringsbakgrunn (se også innlegget i Utdanningsnytt, 4. juli 2020), og vi vil her spesielt se på rollen som morsmåls lærer.

Morsmåslærere i dagens skole

Regelverket har stor betydning for hvilken plass som gis til morsmålsundervisning og for morsmåls lærere i dagens skole. Opplæringsloven slår fast at elever som har et annet morsmål enn norsk og samisk, har rett på særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige kunnskaper til å følge den vanlige opplæringen (paragraf 2.8). Spørsmålet er hva det vil si å ha tilstrekkelig kunnskap. Den politiske forståelsen av behovet for morsmålsundervisning har endret seg. I Mønsterplanen for grunnskolen fra 1987 var morsmålsundervisningen ansett som meget viktig for kunnskapstillegg og for personlighetsutvikling (M 87, s. 36). Målet var å utvikle funksjonell tospråklighet, det vil si «en språktilegnelse som gir mulighet for en naturlig og situasjonsbetinget bruk av språkene». For det første kunne morsmålet bidra til at elevene fikk utviklet abstrakt tenking gjennom å opparbeide seg et godt utviklet begrepsapparat, noe som igjen kunne gi bedre forutsetninger for å tilegne seg kunnskap. Tospråklighet og kjennskap til kulturer ble sett på som en stor ressurs.

25 år etter viser en forskningsrapport utarbeidet av Rambøll (2016 s. 58) på oppdrag fra Regjeringen, at morsmålsopplæring sjelden blir tilbudt, og at tallet på morsmåls lærere stadig minker. Statistisk sentralbyrå bekrefter reduksjon i morsmålsundervisning og tospråklig fagopplæring: Fra 2015 til 2019 er tallet redusert fra 14162 til 11610 mens 43394 i 2015 og 41003 i 2019 fikk særskilt norskopplæring.

Er dette en akseptabel utvikling, og er det virkelig behov for morsmålsundervisning og tospråklig fagopplæring i den økologiske krisen? Spørsmålet er noe polemisk, men sentralt. Spørsmålet blir igjen hvordan vi tolker opplæringslovens mandat

Fotnoter:

- 1 Selv om betegnelsen tospråklige lærere også brukes i offentlig diskurs, ønsker vi å bruke konsekvent morsmåls lærere for å argumentere for morsmålets betydning.
- 2 www.fn.no/tema/klima-og-miljoe/klimaendringer

«Det handler like mye om å forstå sin egen kultur i relasjon til den norske og til de globale utfordringene alle står overfor.»

om hva det vil si for en elev «å ha tilstrekkelig kunnskap til å kunne følge vanlig undervisning»? Dersom det betyr å forstå språket overfladisk og å være i stand til å gjengi et innhold som en papegøye, er behovet for morsmålsopplæring minimalt. Dersom det betyr å gi en reell tilpasset opplæring i den flerkulturelle skolen, det vil si en tilpasset opplæring for minoritets elever som gir dem reelle muligheter for å ta verdimesse valg, for å bli inkludert og for å møte økende klimaendringer, trenger vi morsmålsundervisning.

Forskning på feltet

Forskning viser at morsmålet er helt avgjørende for å utvikle en trygg flerkulturell og tospråklig identitet (Øzker, 2016). For innvandrere handler det ikke bare om å forstå språket på et nivå som betyr at man kan gjengi det som blir sagt. Det handler om å forstå innholdet i begreper og tankesett, og det handler om å forstå flere kulturer samtidig.

Rita Hvistendahl hevdet i 2011 at det norske lovverket om tospråklig undervisning og morsmålsundervisning ikke følges veldig godt opp, og at det var gjort få studier her i landet på dette. Hun fortalte allerede da at tospråklig- og morsmålsundervisning brukes ulikt i Norge. Generelt er rollen som morsmålslærer marginalisert og på vei til å forsvinne i det norske samfunnet i dag (Dewilde, 2013; Fjeld og Spernes, 2015; Mousavi 2006; Vedøy, 2008). For å få fram mer kunnskap om hva morsmålsopplæring betyr, har vi gjennomført en studie med ti morsmålslærere som informanter. De underviser på barne- og ungdomstrinnet ved forskjellige skoler i en av de største byene i Norge. Fem av lærerne kommer fra land utenfor Europa, to fra Øst-Europa og tre fra Vest-Europa. De har undervisningserfaring som strekker seg fra åtte til førti år. Alle lærerne er høyt utdannet, fra eget hjemland og fra Norge. Det vil si at alle har utdanning på masternivå; noen har til og med to. Alle er utdannet som lærere enten i hjemlandet eller i Norge.

Morsmålslærernes hovedoppgave slik de ser det, er å følge den enkelte eleven tett slik at de kan identifisere individuelle læringsbehov. De følger klassens undervisning så langt det er mulig. Det som særlig nevnes, er begrepsforståelse. Mange elever kan tilsynelatende snakke flytende norsk, men mye av det faglige innholdet i skolen blir ikke forstått før morsmålslærerne går inn i begrepene og relaterer dem til eget språk. En morsmålslærer forteller for eksempel om en jente fra Øst-Europa som leser norsk flytende. Det er bare den tospråklige læreren som kjenner begge språkene som virkelig gjennomskuer at jenta ikke forstår innholdet i det hun leser og som kan forklare henne de nye begrepene relatert til eget språk. Slik opplever flere av morsmålslærerne

at de har bidratt aktivt til at elever senere har tatt høyere utdanning og fått seg et yrke.

Morsmålslærernes agenda er ikke bare å støtte elevenes faglige læringsutbytte. De er like opptatt av at jobben er å hjelpe elevene til å få en trygg flerkulturell identitet gjennom å bygge bro mellom skole og hjem. De bidrar til oppklaring av divergerende syn på opplæring og oppdragelse, og de motiverer familiene til å utvikle morsmålet samtidig som de støtter eleven i å bli bedre i norsk. En av morsmålslærerne forklarer at hun er helt avhengig av et godt samarbeid med foreldrene. I den korte tiden hun har med eleven, er det veldig lite de får tid til. Mye av arbeidet må foregå hjemme, og foreldrenes hjelp er absolutt nødvendig. Det er mulig å bygge på foreldrenes støtte fordi morsmålslæreren kan formidle oppgavene på deres eget språk. Hadde det ikke vært for henne, ville foreldrene vært satt på sidelinjen uten muligheter til å følge opp skolearbeidet. Hun forteller at hun sender foreldrene linker til nettsider som de kan samarbeide om hjemme. På den måten får eleven bearbeidet stoffet både på norsk og på sitt eget morsmål samtidig som foreldrene bidrar konstruktivt. Noen ganger har foreldrene problemer med å sende melding til en lærer. Da er det morsmålslæreren som hjelper med formidlingen.

Disse lærerne har selv tilhørighet i flere kulturer. Derfor opplever de seg selv som rollemodeller for elevene. Som innvandrere til Norge har de vært gjennom vanskene det innebærer å starte på bar bakke uten å kunne språket, og uten å kjenne de sosiale og kulturelle kodene. Morsmålslærerne har opplevd sårbarheten som ligger i å komme «utenfra». Derfor vet de hva som trengs for å gi støtte for å bygge tillit og håp. De er dermed opptatt av at undervisningen ikke bare handler om å lære seg norsk. Det handler like mye om å forstå sin egen kultur i relasjon til den norske og til de globale utfordringene alle står overfor. Derfor er det et problem både for de som kommer fra andre kulturer og for den eksisterende kulturen dersom ikke alle er fullverdige deltakere i demokratibyggingen. Det er viktig at elevene både beholder en positiv innstilling til sitt eget morsmål og sin opprinnelige kultur, og at de samtidig opplever seg som aktive samfunnsborgere i den flerkulturelle nasjonen, Norge. Generalsekretær i Redd Barna, Birgitte Lange hevdet i et innlegg på Utdanningsnytt 11.06.2020 at «barn i Norge blir trakassert for sin bakgrunn og hudfarge. Det er behov for at lærere og andre voksne som jobber med barn og unge får mer kunnskap om rasisme og hvordan de skal håndtere dette». En elev som opplever å høre hjemme i flere språk og kulturer samtidig, kan bli en ressurs for seg selv og andre. På lik linje med

morsmålslærerne kan denne eleven bidra aktivt til at de som bare kjenner den norske konteksten, kan øke sin kulturforståelse. En elev som ikke opplever seg akseptert, faller utenfor. Dette er et alvorlig varsko til norske utdanningsmyndigheter. I verste fall kan opplevelsen av utenforskap være farlig for den enkelte og for samfunnet.

Morsmålsundervisning i møte med klimakrisen

Morsmålslærere overfører verdier og kunnskaper både på norsk og på morsmålet til den enkelte elev, samtidig som de er brobyggere mellom hjem, skole og samfunn. Slik knytter de sammen kulturer og bidrar til økt global forståelse. Et viktig poeng som morsmålslærerne ikke selv nevner, er at det ikke bare er elever og foreldre med flerkulturell bakgrunn som trenger støtte og økt kompetanse; det gjør også lærere som er født og oppvokst i Norge (se også utfordringer erfart av andrespråklærerne, Utdanningsnytt, 3. august 20). Morsmålslærere kan uten tvil bidra med sin kompetanse for å bidra til økt kulturforståelse på skolene.

Behovet for å forstå alvoret i eksisterende og kommende klimaendringer er stort. Morsmålsundervisning er viktig for å forstå naturens og klodens behov fordi språk, kultur og natur er dypt avhengige av hverandre (se www.terralingua.org). Det er gjennom språk i vid forstand og gjennom kulturen hvor hode, hjerte og kropp spiller godt sammen at vi blir i stand til å forstå at mennesker er en del av naturen. En flerkulturell og flerspråklig bakgrunn bør sees på som en styrke. En elev som har et trygt fotfeste i flere kulturer, vil ha viktige forutsetninger for å kunne bidra konstruktivt i demokratibyggingen vi trenger om vi skal lykkes med å nedkjempe klimakrisen. Det å beherske flere språk og å kjenne flere kulturer er en styrke i vårt globaliserte samfunn. De sterkeste systemer er systemer preget av mangfold. Naturen viser at alle med sine unike evner har sin plass i det globale systemet. Blir vi i stand til å lære av naturens visdom? Hvilken planet vil vi overlate til våre barn, og hvilke barn vil vi overlate til vår planet? spør den franske økoaktivisten og gründeren Pierre Rabhi (2014).

Gjennom språklig og kulturelt mangfold blir undervisningen interkulturell, det vil si en undervisning som hjelper elever og lærere til å se kritisk på historiske tradisjoner og nåtidige naturuvennlige handlingsmønstre for å skape sosial og biologisk rettferd (Brossard Børhaug & Helleve, 2016). Vi er glade for at fagfornyelsen løfter fram demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling som hovedtemaer. Dette er et hovedspørsmål for alle pedagoger og til denne enorme oppgaven som venter oss, trenger vi også morsmålslærere.

Litteratur:

Brossard Børhaug, F. & Helleve, I. (2016) (red.): Interkulturell pedagogikk som motkraft i en monokulturell praksis. Bergen: Fagbokforlaget.

Dewilde, J. (2013): Ambulating Teachers: A Case Study of Bilingual Teachers and Teacher Collaboration, [Doktoravhandling]. Oslo: Universitet i Oslo.

Fjeld, H. S. og Spernes, K. (2015): Ingen jevnbyrdighet tross gode intensjoner: Vilkår for samarbeid mellom klasselærere og tospråklige lærere. Norsk pedagogisk tidsskrift, (3-4)99, 233-243.

Kirke- og undervisningsdepartementet (1987): Mønsterplan for grunnskolen: M87. Hentet fra <https://www.nb.no/nbsok/nb/2aef891325a059851965d5b8ac193de5#39>

Opplæringsloven (1998): Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-611>

Rabhi, P. (2014): Vers une sobriété heureuse. Hentet fra <https://gerchy-colors.blogspot.com/2018/01/telecharger-vers-la-sobriete-heureuse.html>

Rambøll (2016): Evaluering av særskilt norskopplæring og innføringstilbud <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/evaluering-av-sarskilt-sprakopplaring-2016.pdf>

Statistisk sentralbyrå (2019): Elevar i grunnskolen, tabell 7: Elevar med morsmålsopplæring og særskild norsk. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikk/utgrs/aar>

Suárez-Orozco, M. M. & Michikyan, M. (2016): Education for Citizenship in the Age of Globalization and Mass Migration. I: James M. Banks, Marcelo M. Suárez-Orozco & Miriam Ben-Peretz (red.): Global Migration, Diversity and Civic Education: Improving Policy and Practice (s. 1-25). New York: Teachers College Press.

Terralingua. Sustaining Biocultural Diversity — the True Web of Life. Hentet fra <https://terralingua.org/>.

Vedøy, G. (2008): «En elev er en elev», «barn er barn» og «folk er folk» – Ledelse i flerkulturelle skoler, [Doktoravhandling]. Universitet i Oslo.

Øzerk, K. (2016): Tospråklig oppvekst og læring. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

BESTILL ABONNEMENT PÅ SPESIALPEDAGOGIKK

- Få bladet til arbeidsplassen eller rett hjem i postkassen

Med et abonnement på Spesialpedagogikk holder du deg faglig orientert.

Spesialpedagogikk utgis seks ganger i året og er det eneste norske tidsskriftet innenfor sitt fagfelt og inneholder fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger.

Ordinært abonnement

Om du ikke er medlem i Utdanningsforbundet er prisen 500 kroner per år. For bestilling send e-post til **abonnement@utdanningsnytt.no**

Abonnement til medlemmer

Om du er medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet er prisen 150 kroner per år. Som medlem kan du bestille og endre ditt abonnement ved å gå inn på Min side:

udf.no/min-side/mine-abonnement eller sende e-post til **medlem@udf.no**

utdanningsnytt.no

Minneord

● Trude Helland Gulestøl 13.03.1972 – 14.08.2020

Det var med tungt hjerte vi fikk beskjed om at Trude måtte gi tapt for kreften fredag 14. august. Hun ble bare 48 år gammel. Beskjeden om hennes død fikk vi gjennom den fine Facebook-gruppa «Trude vil også leve», som hun og familien opprettet kun seks dager før alt var over.

Trude er født og oppvokst på Heia i Strand kommune, som datter av Gunbjørg og Ragnar Åge Helland. Trude er nummer fire i rekken av fem søstre. Hun utdannet seg ved Universitetet i Bergen. Trude har en praktisk-pedagogisk utdanning med litteraturvitenskap og nordisk som hovedfag. I de senere årene har hun i tillegg tatt andrespråkspedagogikk og engelsk gjennom kompetanse for kvalitet. I studietiden møtte hun Sveinung, som skulle bli hennes gode ektemann. Sammen fikk de tre flotte døtre, Adelen (1997), Frida (2000) og Julie (2001).

Trude har betydd mye for Resahaugen skole som arbeidsplass. Både som en inspirerende bibliotekar, men spesielt for sitt varme hjerte for elevene som trenger litt ekstra. Noen klasser har også vært så heldige å ha hatt Trude som kontaktlærer. Det vil bli et savn ikke å ha henne blant oss. Trudes kjappe kommentarer og hennes gode humor har fått latteren til å runge i korridorene titt og ofte. I festlige lag har Trude bidratt med sitt skuespillertalent til stor glede for oss alle. I faglige diskusjoner kommer vi til å savne hennes alltid kloke og reflekterte betraktninger.

I slutten av 2015 fikk Trude brystkreft. Hun kjempet seg gjennom behandling og var tilbake i arbeid ved skolestart i 2017. Hennes gode formidlingsevner og engasjement ble lagt merke til også utenfor Resahaugen skole. Trude ble innleid som foredragsholder på «Brystkreftskolen» i regi av Stavanger universitetssykehus. Hun var fast foredragsholder hvert halvår de to siste årene. I juni dette året flyttet kreften inn i Trudes kropp igjen.

FOTO PRIVAT

Hun fikk konstatert brystkreft med spredning til lever, skjelett og lunger. Etter dette gikk alt fryktelig fort. Medisinene hun fikk, virket dårlig, og livet sto ikke til å redde.

Vi er mange som kjenner på en stor sorg etter Trudes bortgang. Selv om Trude var en dedikert lærer og en fantastisk kollega, var hun først og fremst et familiemenneske. Tankene våre går til ektemannen Sveinung og de tre nydelige jentene til Trude, som står igjen med den tunge sorgen. Vi gjemmer de gode minnene i våre hjerter og lyser fred over Trude Helland Gulestøls minne.

Gerd Næss Barka
rektor ved Resahaugen skole

UTDANNINGS
FORBUNDET

PÅ MIN SIDE KAN DU ADMINISTRERE DINE ABONNEMENT

Er du medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet, får du medlemsbladet **Utdanning**. I tillegg får du et valgfritt tidsskrift. Ønsker du fagbladet Spesialpedagogikk, er medlemsprisen 150 kroner i året. På **Min side** kan du enkelt bestille og endre dine abonnement.

Gå inn her: udf.no/min-side/mine-abonnement

Eblad og passord

Velger du eblad, vil du ved hver nye utgivelse motta en epost med lenke til den nye utgaven og et passord. Får du ikke e-posten med passordet? Sjekk på Min side om vi har registrert riktig adresse, eller send oss en henvendelse: **medlem@udf.no**

Medlemsbladet Utdanning

Utdanning

Alle Utdanningsforbundets medlemmer mottar bladet Utdanning gratis.

Bladet er for alle som er engasjert i utdanning, oppvekst, utdanningspolitikk og pedagogikk, og det er et av landets mest leste fagblader. Bladet kommer ut 14 ganger i året.

Tidsskriftene kommer ut fire ganger i året

Bedre Skole

Bedre Skole er et faglig-pedagogisk tidsskrift for lærere, skoleledere og alle andre med interesse for skole.

Første steg

Første steg er et faglig-politisk tidsskrift for barnehagelærere, styrere, studenter og andre med interesse for barnehage.

Yrke

Yrke er Norges eneste tidsskrift om yrkesopplæring rettet mot yrkesfaglærere, rådgivere, skoleledere, opplæringskontor og lærebedrifter.

spesialpedagogikk 0320

Abonner på Spesialpedagogikk

Spesialpedagogikk er det eneste norske tidsskriftet innenfor sitt fagfelt. Bladet inneholder fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger.

Vi publiserer fagstoff om barn, ungdom og voksne med ulike vansker som f.eks.: sosiale og emosjonelle vansker, psykisk utviklingshemming, ADHD, autismespekterforstyrrelser, Tourettes syndrom, lese-, skrive- og matematikkvansker, syns- og hørselsvansker, fysiske funksjonshemminger mm. Bladet kommer ut seks ganger i året.

Medlemspris 150 kroner i året (ordinær pris 500 kroner).

Min side

Spørsmål om ordningen?

Kontakt

Medlemsservice

Tlf.: 24 14 20 00, tast 2
betjent 08.00-15.00

E-post:

medlem@udf.no

Ikke medlem, men vil abonnere på bladene?

Send e-post til:

abonnement@utdanningsnytt.no

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 22. september:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

				HALM		SLUM KREPS- DYR		FÆL KROTTER	NORSK SPRIN- TER	EKS NORSK KOMFYR- MERKE	TITTE YTRET			KUNST	UNION		TILBAKE
				FUGL							DYR			TREKKE SEG			
								ANKLAGE PLAGGET				BÅTEN					
						ALTER- NATIVT KRYPE				BIDIGE BRÅK			PER STK. 3. TONE		GRIFE	PARTI FUGL	
						SPISTE UTROP			KOM- MUNE STILFULL				KANAL EU- BORGER				
HALVÅR SEDDER		DER "BODDE" GUD- BRAND		NATRIUM- KLORID SVAKT				PUBLI- SERE	PRI- MATER MI			OFRE 50			UNNE TREG		
						PRATE TULL			OLDTIDS- MYNTER SJARM								
REDSKAP TILSTAND				FENGSEL AVLEGG			1000 ML VEGG	LIK (PREFIKS) LEKER			KIL- LING	TRIST EN FRIENDS- FIGUR			BELEGG	BADE- BUKSE	
						KNIRKE- FRI				PRODUK- TER SOM SELGES TIL FANS				ORGAN LITE KLYP			
LITEN KANNE MED SPISS TUT		GNA- GE	AVIS (KRISTI- ANSUND) BLI AVSLØRT			UEKTE PYNT VIND			1000 OMRÅDE	HULROM- MET							
						BEKYM- RING PLUSS			INSTRU- MENT	PURKE				"SOL- VITAMIN"			
SPILL "SNØ- MANN"				STØRRE, ARVISST ARBEID			MORG- ENRØD- ENS GUDINNE			HOVED- STAD PASTA						DYR FUGLEN	
							DANSE- BEVEGELSE MYLDRE	GJENG- UTRYD- DELSES- LEIR				FREM- KOMST- MIDDEL		ELV HAGL		1/10 LITER ARTER	
FORSTÅ HELLIG					BLAD	PROFES- SOR I MUSIKKVI- TENSAP			UGLE- LYD TIL VÆRS			FYRE					
		GREP FARSOTT				HAVØRN			SOLIDAR- ITETS- AKSJON		BÆR	"DEN FØRSTE ROMER"				STERKT FINT	
STATT- HOLDER						STUND FRISYRE			HAN SKAL DØ! FEIL					ØLSTUA BYRDE FISK			
					BLOD- TYPE		PÅ BILER FRA LIBANON	KABEL CIRKA								VEKTEN- HET TALL	
... OG PLETI	KVINNE UNG MANN I UFRIVILLIG SØLIBAT							SKATE- BOARD- TRIKS		FARGE	VASEN	BAR 5 ML					NAVNE- DAG 19. MAI
						FILM EIENDOM								MALM ARISTO- KRATI			
TEST- SETT	MARINE- BÅT DIKT					NAR- RE- STREK	NEVRO- MUSKULÆR SYKDOM	FISK REMA- APP			DREPT 06.10.81 KJEMME					FRED TVISTE- MÅL	
BRITISK LØPER- LEGENDE					BLOD- TYPE							LANG			BELOP 4. TONE		
PETRO- LEUMS- FELT HASTE					PREST GRUNN- STOFF 92			FRYSER				2. TONE	MILITÆR LEDELSE				

Bjørn Saugstad | Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO ERIK M. SUNDT

NOU 2020:9 Blindsonen

I november 2019 ble et utvalg oppnevnt som skulle foreta en ekstern gjennomgang av saken om feilaktig praktisering av adgangen til å motta sykepengen, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i et annet EØS-land.

Det var dissens i utredningen «NOU 2020:9 Blindsonen – Gransking av feilpraktiseringen av folketrygdlovens oppholds krav ved reiser i EØS-området», som ble framlagt 4. august 2020.

Flertallet bygde på følgende:

Bakgrunnen for saken var at Nav over mange år hadde praktisert folketrygdlovens krav til opphold i Norge for mottakere av forannevnte ytelser i strid med trygdeforordningen og øvrig EØS-rett. I tillegg har både Arbeids- og sosialdepartementet, Trygderetten, påtalemyndigheten, advokater, domstoler og akademia ikke i tilstrekkelig grad viet nok oppmerksomhet til konsekvensene av EØS-retten.

Dessverre tolket Nav EØS-retten i sine rundskriv feil. Og rettsoppfatningen som kom til uttrykk i rundskrivene, ble ikke motsagt av forskere eller av dem som underviste i ytelsesreglene. En la heller ikke opp til en enhetlig praksis, men løste saker individuelt basert på rundskrivene fra Nav. Nav var preget av en forvaltningskultur der en ikke stilte spørsmål ved «etablerte» sannheter. Nav omgjorde vedtak i enkeltsaker i noen tolknings tvister, men uten at regelforståelsen som omgjøringen bygget på, bidro til endring i rundskrivene. Konsekvensen ble at mange personer ble nektet ytelser de skulle ha hatt, eller de fikk uriktige krav rettet mot seg. Flere har som følge av dette måttet sone fengselsstraffer de ikke skulle ha vært idømt.

Praksis ble at i de tilfellene der trygdemottakeren reiste ut av landet uten å melde fra, og der beløpet som ble utbetalt var høyt nok, ble vedkommende som hovedregel anmeldt av Nav for bedrageri. Både påtalemyndigheten og domstolene la i stor grad Navs vurderinger til grunn, uten å prøve om den det gjaldt faktisk hadde rett til ytelsen under utenlandsoppholdet eller ikke. Lovforståelsen som forvaltningssakene bygget på, ble knapt overprøvd i straffesakene for de alminnelige domstolene. Der

trygdemottakeren fikk advokathjelp, bidro det sjelden til hjelp, fordi den EØS-rettslige tilnærmingen sjelden ble tema.

Høyesterett bygget i sine avgjørelser kun på folketrygdlovens ordlyd uten å se til EØS-avtalen og til at bestemmelsene om oppholds krav ikke kan anvendes etter folketrygdlovens ordlyd.

Trygderetten som kan overprøve forvaltningsvedtakene i enkeltsaker, vurderte ikke den EØS-rettslige problemstillingen før i 2017. Da påpekte dommere i Trygderetten at Navs rundskriv ikke ga uttrykk for en riktig forståelse av forordningen. Det tok imidlertid ett og et halvt år fra Trygderetten avsa den første prinsipielle kjennelsen til praksis ble endret. Resultatet ble at flere enkeltpersoner fikk stanset ytelser, ble stemplet som trygdemisbrukere og dømt til fengselsstraff på feilaktig grunnlag.

Og dette var historien om Nav-skandalen.

I granskningsutvalgets rapport ble samtlige involverte organer i saken kritisert. I rapporten står det blant annet: «Saken illustrerer hvordan det kan gå når de institusjonene som skal sikre at offentlige myndigheter ikke utøver urett mot den enkelte, ikke har de ressursmessige forutsetningene for å gjøre dette, ikke er faglig oppdatert og heller ikke reagerer eller kommuniserer på adekvat måte».

Til sist vises det til generalsekretær Merete Smith i Advokatforeningen som ga uttrykk for følgende i sin kommentar til hvorfor ingen oppdaget feilen, i Klassejuss i Advokatbladet nr. 6/2020:

«Jeg mener det har en sammenheng med at mange av dem som mottar støtte fra Nav, står i en situasjon der de ikke har ressurser til å sette seg inn i jussen selv, eller skaffe seg tilstrekkelig juridisk bistand».

«Nav var preget av en forvaltningskultur der en ikke stilte spørsmål ved 'etablerte' sannheter.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Hege Valås | nestleder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Tariffoppgjøret

Tariffoppgjør handler om å fordele verdiskapningen, mellom kapitaleiere og lønsmottakere, og mellom lønnstakerne. Utsiktene for årets lønnsoppgjør var gode, med forventninger om en lønnsramme med rom for reallønnsøkning og for å rette opp skjevheter som har utvikla seg over tid. Men så kom korona-pandemien. Store deler av arbeidslivet ble stengt ned. Fall i produksjonen førte til permittering og arbeidsløshet. Nærmest over natta gikk vi inn i en økonomisk krise.

Dette får betydning for årets hovedtariffoppgjør, som i første omgang ble utsatt til august/september. Hvor stor den negative virkningen blir, har vært uklart. I revidert nasjonalbudsjett (RNB) justerte regjeringen lønnsøkningen i år ned til 1,5 prosent. Frontfagene har blitt enige om en avtale med en lønnsramme på 1,7 prosent, så dette er fasiten. I de fleste av tariffområdene hvor Utdanningsforbundet har medlemmer – bortsett fra i Oslo kommune – er mesteparten av pengene allerede fordelt. I fjorårets oppgjør ble det nemlig lagt føringer på fordelingen av årets lønnsmidler som tilsvarer hele, eller nesten hele, lønnsøkningen vi kan forvente.

Etter fjorårets tariffoppgjør i kommunal sektor ble det nedsatt to utvalg som skulle utrede lønnsutviklingen for lærergruppene over tid, og bruken av tilsatte uten lærerutdanning i undervisningsstillinger. Utredningen fra det førstnevnte utvalget viser at lærergruppene siden 2004 har hatt en lønnsøkning som er 14 prosent lavere enn for gjennomsnittet i kommunesektoren. Dette tilsvarer ca. 50 000 kroner. Før 12. mars vurderte vi at det burde være gode muligheter for å rette opp noe av denne mindrelønnsutviklingen. Slik situasjonen er nå, er det liten grunn til tro at det vil skje, selv

om Unio krever en høyere ramme for tilsatte med høyere utdanning. Men arbeidet i begge de to nevnte utvalgene vil bli viktige for seinere oppgjør.

Våre medlemsgrupper har gjort en ekstraordinær innsats under nedstengningen og gjenåpningen av skoler og barnehager. Mange har derfor sett fram til at de skulle få en fortjent påskjønnelse for denne ekstra innsatsen i lønnsoppgjøret. Det vil ikke skje, slik den økonomiske situasjonen for landet er nå. Dette gjelder våre medlemsgrupper og alle andre som har stått på ekstra. Det vil ikke komme ekstra statlige tilskudd til lønnsoppgjør i ulike sektorer. Både fordi det vil være i strid med frontfagsmodellen, og fordi det allerede er brukt svært store midler for å forhindre at bedrifter går konkurs og ansatte i ulike sektorer blir oppsagt.

Vi vil likevel kjempe for at våre medlemmer får sin rimelige andel av lønnsmidlene i alle tariffområder. Vi lever i en tid med mange utfordringer: Vi har stort behov for å omstille samfunnet i en mer bærekraftig retning. Vi har en aldrende befolkning, og vi har den alvorligste krisen siden andre verdenskrig; koronapandemien. Skal vi kunne møte disse utfordringene, må vi lykkes med å rekruttere, utvikle, beholde og mobilisere medarbeidere med nok og rett kompetanse innen flere ulike sektorer. Utdanningssektoren vil spille en avgjørende rolle i en slik omstilling.

Liten lønnsramme gjør ikke tariffoppgjør enklere. Årets oppgjør kan derfor bli minst like vanskelig som tidligere oppgjør. Vårt håp er likevel at vi skal klare å komme fram til en løsning gjennom forhandlinger. Men ingen kan utelukke konflikt.

«Ingen kan utelukke konflikt.»

Tid for fagfornyelse

Ved skolestart var det duket for nye læreplaner i de fleste fag. Derfor har vi fornyet våre nettsider om fagfornyelsen.

Fra barneskolen til videregående tas nå nye læreplaner i bruk i de fleste klasser. Utformingen har gått over mange år, engasjementet har vært stort blant lærere og skoleledere.

Utdanningsforbundet har oppdaterte nettsider med ferskt stoff, hjelp og støttemateriell.

På udf.no/fagfornyelsen vil du nå blant annet kunne finne:

- Spørsmål og svar om fagfornyelsen
- Tips og råd til ledere og tillitsvalgte
- Plakater
- Podkasten Lærerrommet om ulike fagfornyelsestemaer
- Artikler og nyttig informasjon

Når du nå skal ta de nye læreplanene og overordnet del i bruk er det viktig å huske at dette er et omfattende arbeid.

– Å omsette læreplaner til ny praksis er spennende, krevende – og tar tid, understreker Steffen Handal i Utdanningsforbundet.

Som følge av koronakrisen er det fra flere hold understreket at ingen kan forvente at alt skal ha falt på plass ved oppstart. Ingen forventer at elevene ved skolestart skal oppleve en reformert skole med nye undervisningsformer og større grad elevmedvirkning. Heller ikke at demokrati og med-

borgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring alt nå er sentrale tema i de fleste fag.

– Senk skuldrene

Flere av partene, inkludert kunnskapsministeren og Handal, har sagt følgende om innføringen av fagfornyelsen i en kronikk i Dagbladet:

«Ikke ha høye skuldre. Vi vet at høsten blir annerledes. Skolen er på ingen måte uberørt av koronautbruddet, og vil heller ikke være det når det nye skoleåret begynner. Fagfornyelsen fortsetter som før, men alle involverte parter bør vise klokskap og tilpasse arbeidet til den situasjonen vi er i.»

Det kan være klokt å tenke på dette som en

ENDRINGER: Nå skal de nye læreplanene tas i bruk. Dybdeløring og konsentrasjon om det viktigste i fagene skal vektlegges.

FOTO KATRINE LUNKE

langvarig prosess og ha to spørsmål og svar fra «Q&A-en» på våre fagfornyelsessider i bakhodet:

- Hva er de største endringene fra tidligere læreplaner?

Overordnet del – prinsipper og verdier for grunnopplæringen erstatter tidligere Generell del. Læreplanene er kortere, mer spisset og har færre kompetansemål for å redusere den opplevde stoff- og måltrengselen.

Læreplanene har fått ny struktur og tre tverrfaglige temaer skal inngå i fag der de er relevante. Dybdeløring og konsentrasjon om det viktigste i fagene skal vektlegges. Elevmedvirkningen skal styrkes.

- Hva slags endringer vil elever og lærere oppleve i undervisning, arbeidsmåter og stoffutvalg?

Både utforming av kompetansemål, vektlegging av dybdeløring og tverrfaglige tema, spesifikk vekt på elevmedvirkning og ønsket om en mer praktisk opplæring vil innebære nye undervisningsformer og arbeidsmåter.

Det forutsetter aktive elever, tettere kollegialt lærersamarbeid og synlige ledere. Utdanningsforbundets vurdering er at intensjonen med fagfornyelsen innebærer en endret elev-, lærer- og lederrolle.

Grunnforsikring, en trygg start!

Når du melder deg inn i Utdanningsforbundet registreres du automatisk med vår grunnforsikring. Forsikringen er tredelt: Den inneholder en ulykkesforsikring for deg og din familie, livsforsikring og erstatning ved nært familiemedlems død. Forsikringen koster totalt 888 kroner i året, og trekkes som hovedregel av arbeidsgiver direkte fra lønn.

Les mer om dine forsikringsfordeler på udf.no/medlemstilbud

FOR ALLE: Alle medlemmer registreres med grunnforsikringen ved innmelding.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Kurs

Ny læreplan i naturfag – videregående

14. oktober arrangerer vi gratis nettkurs for naturfaglærere i videregående. Ny læreplan med færre kompetansemål, mer dybdelæring og tverrfaglighet gir økt mulighet for å gjøre faget mer relevant, men hvordan? På kurset deles gode undervisningsopplegg og eksempler. Kursholdere er Astrid T. Sinnes og Snorre Nordal.

Radikalisering, ekstremisme og utenforskap – hva kan skolen gjøre?

20. oktober blir det gratis webinar om radikalisering og ekstremisme. Fellesnevner for dem som velger ekstreme miljøer, er ofte at de kjenner på en form for utenforskap. Politikerne peker på skolen som avgjørende for å forebygge. Forelesere er Martin Sjøen, Emil Sætra, Hege Ose, Johanne Marie Benitez og Claudia Lenz.

Omvendt undervisning som metode

20. oktober og 5. november inviterer vi norsklærere i videregående til nettkurs der temaet er omvendt undervisning i norskfaget. Metodikken kan bygge opp under flere aspekter ved fagfornyelsens søkelys på vurdering for læring, tilpasset opplæring og dybdelæring. Deltakerne får en grunnleggende innføring i metoden og konkrete eksempler på undervisningsopplegg og arbeidsmåter. Kurset er gratis og består av to webinar-økter. Deltakerne bør delta på begge for å få det ønskede læringsutbytte. Kursholdere er Stine M. Brynildsen og Hilde Una Refsdal.

Les mer på www.udf.no/kurs

Nye tall:

Dramatisk flere enn a uten lærerutdanning

Nye tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at langt flere enn hittil antatt av de som jobber i skolen mangler lærerutdanning. – Tallene viser en dramatisk annen virkelighet enn den vi har diskutert så langt, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

ER IKKE LÆRERE: Hittil har man regnet med at ca. fire prosent manglet lærerutdanning i grunnskolen (1.-10. klasse), mens de nye tallene viser at det er 15 prosent.

KORONA:

Udirs Hege Nilssen, assisterende helsedirektør Espen R. Nakstad, Utdanningsforbundets Steffen Handal og Anne Spurkland ved UiO snakker om smittetryk og smittevern i Lærerrummet.

Trygt på jobben?

«Korona og lærere, trygt på jobb i skole og barnehage?» er episode 53 av podkasten Lærerrummet.

– Skoleledelser opplever seg i en skvis her. De får klare anbefalinger om hvordan smittevernet skal drives på skolen. Samtidig opplever de lokale signaler om dårlig økonomi og liten vilje til å gjennomføre det som faktisk er bestemt, sier Utdanningsforbundets Steffen Handal som er gjest sammen med assisterende helsedirektør Espen R. Nakstad, direktør Hege Nilssen i Utdanningsdirektoratet og professor Anne Spurkland. Lærerrummet tar opp ulike tema innen utdanningsfeltet, for alle som er engasjerte i barnehage, skole eller høyere utdanning.

LÆRERRUMMET

Finn episoder på iTunes, Acast, SoundCloud, Spotify eller via udf.no.

antatt

Av tilsatte i lærerstilling er henholdsvis 15 prosent i grunnskolen og hele 21 prosent i videregående skole uten en lærerutdanning. Dette er dramatisk høyere tall enn det man tidligere har gått ut ifra. I forrige skoleår har man regnet med at ca. fire prosent manglet lærerutdanning i grunnskolen (1.-10. klasse), mens de nye SSB-tallene altså viser at det er 15 prosent som mangler en lærerutdanning.

– Nå må politikerne ta grep på en helt annen måte enn det som er blitt gjort så langt. De må gjøre det vanskeligere å ansette ukvalifiserte, og de må virkelig satse på lærere med lærerutdanning, sier Handal.

Han mener at kvalifiserte lærere er helt avgjørende for at barn og unge får den utdanningen de har krav på.

– Alle de elevene som møter ansatte uten lærerutdanning i skolen får rett og slett ikke den skolegangen de skal ha, sier lærerlederen.

Kunnskap om eleven og om mekanismer som virker i en elevgruppe, er avgjørende for å skape et godt læringsmiljø der elevene føler at de er trygge og kan delta med det de kan, mener Utdanningsforbundet.

– En god lærer skaper en slik trygghet, men denne kompetansen kommer ikke av seg selv.

Handal har stor forståelse for uroen foreldre kjenner på når de ikke vet om deres barn blir undervist av en person som er kvalifisert eller ei.

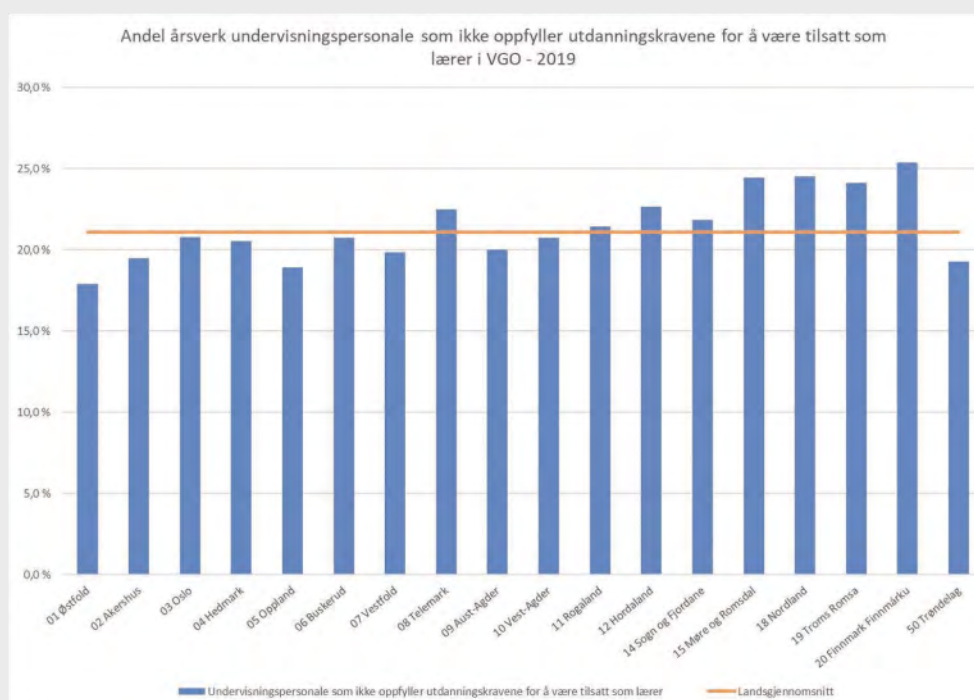
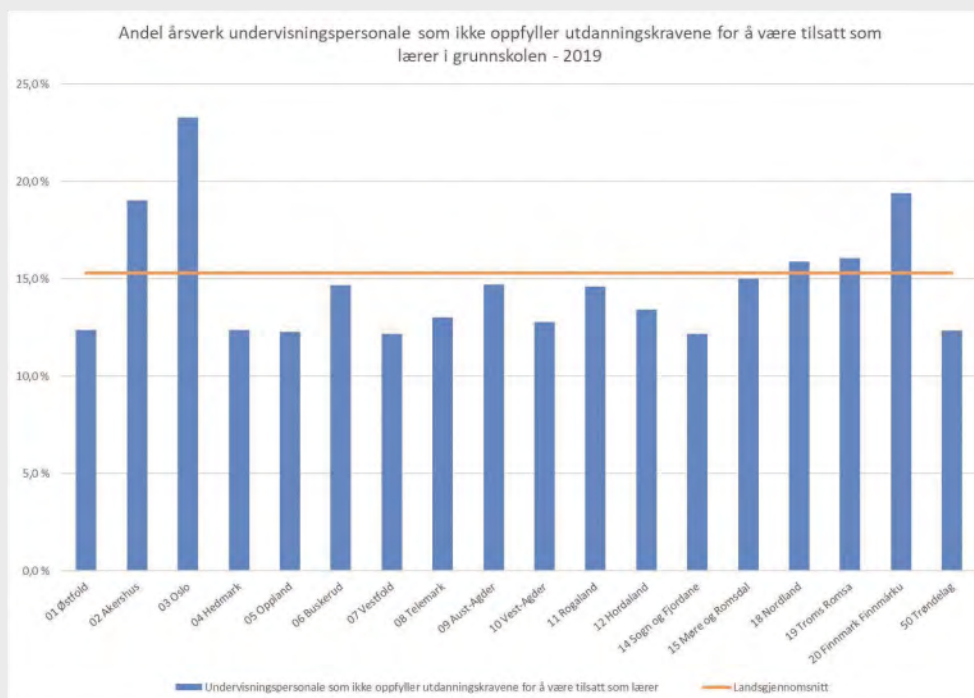
– Jeg tror ingen foreldre vil velge en ukvalifisert hvis de heller kan få en lærer med lærerutdanning. Det er jo så mye som står på spill for barna deres, sier han.

Handal mener at kvalifiserte lærere er nøkkelen til å heve kvaliteten i skolen.

– Akkurat som ingen vil gå til en lege uten legeutdanning, bør ingen akseptere at de får en lærer uten lærerutdanning, påpeker han.

Utdanningsforbundet mener at elevene må forvente en komplett lærer i sitt klasserom.

– Det hjelper eleven lite om læreren kan et

akademisk fag til fingerspissene, dersom han eller hun ikke kan formidle faget slik at det treffer elevenes nivå og interesse, sier Handal.

Utdanningsforbundets leder kan ikke slå fast tydelig nok hvor mye en kvalifisert lærer har å si for barn og unges framtid:

– For elevene betyr det enormt mye om de møter en ferdig utdannet lærer eller ikke. En lærer med lærerutdanning kan fagene sine og vet å for-

midle kunnskapen slik at det treffer elevene.

Handal mener at en komplett lærer også kjenner grensen for egen kompetanse.

– Lærere er utdannet for å samarbeide med andre profesjonsgrupper. Det krever kunnskap å se sin egen begrensning, og å be om hjelp når det trengs, avslutter lederen i Utdanningsforbundet.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemstilbud

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemstilbud. Flere av tilbudene gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene dine kan du, og de du er glad i, sammen få en litt tryggere hverdag og en litt bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset deg i ditt yrke og de ulike livsfasene du er i.

- Reiseforsikring
- Innboforsikring
- Grunnforsikring
- Uføreforsikring
- Livsforsikring
- Barneforsikring
- 70+ forsikring
- Person 3i1 forsikring
- Studentforsikring
- Husforsikring
- Bilforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemstilbud

- Boliglån hos Nordea Direct
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no/medlemstilbud

Grunnforsikringen: En trygg start

Når du melder deg inn i Utdanningsforbundet, tillegges vår grunnforsikring automatisk. Den inneholder disse tre forsikringene:

- ulykkesforsikring for deg og din familie
- livsforsikring
- erstatning ved familiemedlems død.

Forsikringen koster 888 kroner i året, og trekkes månedlig med 74 kroner av lønnen.

I tillegg har vi mange gode forsikringsfordeler for deg som er medlem. Disse kan du lese mer om på våre nettsider udf.no/medlemstilbud

UTDANNINGS
FORBUNDET

Selv lærere trenger storefri- iblant

Nå har vi endelig åpnet vårt spa, så kom og unn deg litt egentid med deilige behandlinger som pleier kropp og sjel. Som medlem av Utdanningsforbundet har du store rabatter på opphold, kun 295,- pr person i dobbeltrom, frokost inkludert. Hotellet omtales ofte som en skjult perle og kan i tillegg til vårt spa by på både natur og kulinariske opplevelser som får deg til å våkne til liv igjen. Kall det gjerne en opplevelse - det gjør vi.

hurdalsjoen.no

63 95 96 00

